

Utbildningsutskottets betänkande 2024/25:UbU9

Övergripande skolfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om övergripande skolfrågor, bl.a. med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående utredningar och aviserade och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. åtgärder för att höja kunskapsresultaten, resursfördelningen inom skolväsendet, skolval, fristående skolor, tillsyn, skolans digitalisering och särskilda undervisningsformer. I betänkandet finns 41 reservationer (S, SD, V, C, MP). I två reservationer (S, V, C, MP) föreslås att riksdagen ska göra tillkännagivanden till regeringen dels om kötid som urvalsgrund, dels om offentlighetsprincipen i fristående skolor.

Behandlade förslag

160 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Bakgrund	9
Utskottets överväganden.....	10
Åtgärder för att höja kunskapsresultaten	10
Utskottets ställningstagande.....	22
Resurser och resursfördelning	25
Utskottets ställningstagande.....	31
Val av skola.....	32
Utskottets ställningstagande.....	38
Fristående skolor	39
Utskottets ställningstagande.....	49
Tillsyn	51
Utskottets ställningstagande.....	56
Skolans digitalisering	57
Utskottets ställningstagande.....	60
Särskilda undervisningsformer.....	61
Utskottets ställningstagande.....	63
Motioner som bereds förenklat.....	64
Utskottets ställningstagande.....	64
Reservationer	65
1. Jämlik och likvärdig skola, punkt 1 (S)	65
2. Jämlik och likvärdig skola, punkt 1 (MP).....	66
3. Kunskapsutveckling, punkt 2 (S).....	66
4. Kunskapsutveckling, punkt 2 (SD).....	67
5. Kunskapsutveckling, punkt 2 (C)	68
6. Skolplikt, punkt 3 (S)	69
7. Skolplikt, punkt 3 (MP).....	70
8. Svenska i skolan, punkt 4 (S)	70
9. Svenska i skolan, punkt 4 (SD).....	71
10. Resursfördelningen, punkt 5 (S).....	72
11. Resursfördelningen, punkt 5 (C).....	74
12. Resursfördelningen, punkt 5 (MP)	75
13. Avgifter, punkt 6 (S).....	75
14. Avgifter, punkt 6 (V).....	76
15. Avgifter, punkt 6 (MP).....	77
16. Små skolor, punkt 7 (SD)	78
17. Små skolor, punkt 7 (C).....	78
18. Förutsättningar för skolval, punkt 8 (S).....	79
19. Förutsättningar för skolval, punkt 8 (MP)	80
20. Gemensamt skolval, punkt 9 (S, C, MP)	80
21. Kötid som urvalsgrund, punkt 10 (S, V, C, MP)	81
22. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (S)	82
23. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (V).....	83
24. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (C).....	84
25. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (MP).....	85
26. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (S)	85

27. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (V)	87
28. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (C)	87
29. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (MP)	88
30. Skolor med konfessionell inriktning, punkt 14 (S)	89
31. Skolor med konfessionell inriktning, punkt 14 (SD)	90
32. Skolor med konfessionell inriktning, punkt 14 (MP)	90
33. Offentlighetsprincipen i fristående skolor, punkt 15 (S, V, C, MP)	91
34. Ansvar och villkoren för tillsynen, punkt 16 (S)	92
35. Ansvar och villkoren för tillsynen, punkt 16 (MP)	93
36. Skolinspektionens sanktionsmöjligheter, punkt 17 (V)	94
37. Anmälningsskyldighet vid brister och missförhållanden, punkt 18 (S)	94
38. Anmälningsskyldighet vid brister och missförhållanden, punkt 18 (V)	95
39. Skolans digitalisering, punkt 19 (C)	96
40. Skolans digitalisering, punkt 19 (MP)	96
41. Särskilda undervisningsformer, punkt 20 (MP)	97
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	98
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	98
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	114

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Åtgärder för att höja kunskapsresultaten

1. Jämlik och likvärdig skola

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1254 av Dzenan Cisiya (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 22 och 53 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (MP)

2. Kunskapsutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:260 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12,

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 38 och 42 samt

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 28.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

3. Skolplikt

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:366 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1497 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2024/25:1595 av Lawen Redar (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 21.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (MP)

4. Svenska i skolan

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 15,

2024/25:1631 av Lawen Redar (S) och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 49, 50 och 52.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (SD)

Resurser och resursfördelning

5. Resursfördelningen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:827 av Arber Gashi (S),

2024/25:2456 av Lena Johansson (S),
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 3, 7 och 9,
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 11 och 12
samt
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 10 och 29.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (C)

Reservation 12 (MP)

6. Avgifter

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:536 av Yasmine Bladelius (S),
2024/25:1242 av Jonathan Svensson (S),
2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 72.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (V)

Reservation 15 (MP)

7. Små skolor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 14, 49 och 51.

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (C)

Val av skola

8. Föresättningar för skolval

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 2 och 3,
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 13 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 75.

Reservation 18 (S)

Reservation 19 (MP)

9. Gemensamt skolval

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 11,
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 14 i denna del.

Reservation 20 (S, C, MP)

10. Kötid som urvalsgrund

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 27,

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 12,
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 40 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 14 i denna del.

Reservation 21 (S, V, C, MP)

11. Skolskjuts

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:217 av Lina Nordquist (L),

2024/25:915 av Magnus Manhammar (S) och

2024/25:2276 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkandena 1–4.

Fristående skolor

12. Etablering av fristående skolor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:373 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6 och 10,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 1 och 4,

2024/25:2692 av Arber Gashi (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 44, 46 och 47
samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9.

Reservation 22 (S)

Reservation 23 (V)

Reservation 24 (C)

Reservation 25 (MP)

13. Villkor för fristående skolor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1633 av Lawen Redar (S),

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4,

2024/25:2687 av Lawen Redar (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 10, 14, 17 och 57,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 6, 13 och 17.

Reservation 26 (S)

Reservation 27 (V)

Reservation 28 (C)

Reservation 29 (MP)

14. Skolor med konfessionell inriktning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:318 av Erik Hellsborn (SD),

2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 5,
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 15 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 15.

Reservation 30 (S)
Reservation 31 (SD)
Reservation 32 (MP)

15. Offentlighetsprincipen i fristående skolor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1048 av Gustaf Lantz (S),
2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8,
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 8,
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12.

Reservation 33 (S, V, C, MP)

Tillsyn

16. Ansvar och villkoren för tillsynen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högström (båda M) yrkandena 2 och 3,
2024/25:1280 av Mathias Bengtsson (KD),
2024/25:2019 av Lars Johnsson (M),
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 4 och 5 samt
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 16.

Reservation 34 (S)
Reservation 35 (MP)

17. Skolinspektionens sanktionsmöjligheter

Riksdagen avslår motion

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 12 och 13.

Reservation 36 (V)

18. Anmälningsskyldighet vid brister och missförhållanden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:467 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 4 och
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25.

Reservation 37 (S)
Reservation 38 (V)

Övriga frågor

19. Skolans digitalisering

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 15,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 77 och 79 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 42.

Reservation 39 (C)

Reservation 40 (MP)

20. Särskilda undervisningsformer

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högström (båda M) yrkande 4,

2024/25:2581 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 74.

Reservation 41 (MP)

Motioner som bereds förenklat

21. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 10 april 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvis (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Rose-Marie Carlsson (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utbildningsutskottet 160 motionsyrkanden om övergripande frågor om skolväsendet från allmänna motionstiden 2024/25. Av dessa bereds 51 motionsyrkanden förenklat eftersom de i första hand tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. De motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2. Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. åtgärder för att höja kunskapsresultaten, resursfördelningen inom skolväsendet, skolval, fristående skolor, tillsyn, skolans digitalisering och särskilda undervisningsformer.

Under våren 2025 behandlar utskottet yrkanden som rör skolväsendet också i betänkandena 2024/25:UbU10 Grundläggande om utbildning, 2024/25:UbU11 Lärare och elever och 2024/25:UbU12 Gymnasieskolan.

Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning – inklusive utbildning i svenska för invandrare (sfi). I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna eller av enskilda när det gäller förskolan, förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan, den anpassade gymnasieskolan och fritidshemmet. Regelverket är så långt det är möjligt gemensamt för alla skolformer och skolhuvudmän.

Utskottets överväganden

Åtgärder för att höja kunskapsresultaten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en jämlik och likvärdig skola, kunskapsutveckling, skolplikt och svenska i skolan.

Jämför reservation 1 (S), 2 (MP), 3 (S), 4 (SD), 5 (C), 6 (S), 7 (MP), 8 (S) och 9 (SD).

Motionerna

Jämlik och likvärdig skola

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23 vill motionärerna att utbildningsväsendets resultat ska stärkas genom ett nationellt kvalitetssystem och kvalitetsdialoger. Motionärerna framhåller att alla skolor ska vara bra skolor, och att det kräver ett systematiskt kvalitetsarbete, t.ex. kvalitetsdialoger och särskilda insatser som Samverkan för bästa skola.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 22 anser motionärerna att skolmyndigheterna bör säkra likvärdig kvalitet i utbildningen genom att stötta kvalitetsarbetet via regionala kontor i hela landet. Enligt motionärerna behöver den statliga närvaron öka regionalt för att bättre kunna stödja skolor och huvudmän lokalt samt för att sprida goda arbetsmetoder mer systematiskt.

I yrkande 53 framhåller motionärerna att det behövs ett ökat statligt ansvar för en mer likvärdig gymnasieskola och att medel för ökad likvärdighet på sikt också bör omfatta gymnasieskolan. Enligt motionärerna måste gymnasieskolan bättre än i dag bidra till att utjämna elevernas ojämlika förutsättningar.

I motion 2024/25:1254 av Dzenan Cisija (S) önskar motionären att man ska se över vilka åtgärder som är nödvändiga för att bryta skolsegregationen och främja en jämlik skola.

Kunskapsutveckling

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19 anför motionärerna att det finns ett behov av att minska klasstorlekarna inte minst på lågstadiet och där förutsättningarna är som tuffast. Motionärerna framhåller att flera studier konstaterar att storleken på klassen spelar roll för både undervisningen och resultaten. Fokus ska enligt motionärerna vara på lågstadiet.

I yrkande 26 anför motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning om en anpassad skoldag, dess förutsättningar och konsekvenser, i grund- och

gymnasieskolan så att eleverna får bästa möjliga förutsättningar att prestera i skolan och må bra.

I yrkande 28 vill motionärerna att lovskolornas kvalitet ska stärkas. Elever som läst upp ett betyg i en lovskola klarar sig enligt motionärerna sämre än elever som fått betyg i den normala ordningen och därför behöver lovskolornas utformning och arbetssätt genomlysas för att deras kvalitet ska kunna säkras framåt.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 38 framhåller motionärerna vikten av att stärka pojkars skolresultat. Enligt motionärerna är pojkars resultat i svensk skola generellt sett lägre än flickors och det behövs tydligare uppdrag till myndigheter för att se över vilka insatser som kan göras för att höja pojkars skolresultat.

I yrkande 42 vill motionärerna att det säkerställs att alla elever får rätt stöd i rätt tid genom att det riktas mer resurser mot tidiga insatser och att det ska finnas fler kommunala resursskolor för de elever som har ett särskilt stort behov av stöd. Motionärerna framhåller att alla skolor ska kunna erbjuda det stöd som behövs, exempelvis i mindre undervisningsgrupper.

I kommittémotion 2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 framhåller motionärerna att regeringen borde överväga att införa allmän och särskild kurs i matematik, svenska och engelska fr.o.m. årskurs 7. Enligt motionärerna möjliggör nivågruppering kunskapsutveckling och stimulans för fler elever och den ska vara flexibel så att eleverna vid behov ska kunna byta undervisningsnivå.

I motion 2024/25:260 av Josef Fransson (SD) anser motionären att regeringen bör verka för att adressera pojkars sviktande skolresultat eftersom skolan successivt har anpassats för att passa flickor på bekostnad av pojkars pedagogiska behov.

Skolplikt

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 21 föreslås att förskoleklassen ska ingå i den anpassade skolans uppdrag.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 begär motionärerna att regeringen ska tillsätta en utredning om hur skolplikten kan förlängas och gymnasieskolan kan bli obligatorisk.

I motion 2024/25:366 av Adrian Magnusson (S) föreslås att gymnasieutbildningen ska omfattas av skolplikt till 18 års ålder vilket enligt motionären kommer att skapa förutsättningar för ett mer jämlikt samhälle, en lägre arbetslöshet och en höjd kompetensnivå i samhället.

I motion 2024/25:1595 av Lawen Redar (S) vill motionären att man ska överväga att utreda en förstärkt skolplikt eftersom kommuner och rektorer inte har reella verktyg att använda när vårdnadshavare tar sina barn ur skolan utan att ha fått något medgivande.

I motion 2024/25:1497 av Marlène Lund Kopparklint (M) vill motionären att man ska överväga att utreda hur de länder som ligger i topp i Pisaundersökningen har organiserat sin barnomsorg och skola och att Sverige bör se över möjligheten att likt Finland, Norge och USA införa en form av upplärningsplikt i stället för dagens skolplikt.

Svenska i skolan

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 49 begärs att svenska ska vara huvudspråk i den svenska skolan så att alla barn och elever får en god grund att stå på och så att samhällsgemenskapen kan öka i vårt land.

I yrkande 50 anförs att kravet på andelen undervisning som ska vara på svenska i grundskolan bör höjas till minst 75 procent i skolor med svensk läroplan. Därigenom kan man enligt motionärerna undvika sämre kunskapsinhämtning.

I yrkande 52 föreslås att grundregeln ska vara att svenska ska vara huvudspråk i gymnasieskolan och att regelverken för detta ska utredas bl.a. utifrån att olika studieinriktningar är olika språktunga.

I kommittémotion 2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 anser motionärerna att regeringen borde verka för att stärka det svenska språket i skolan eftersom det mest effektiva sättet att lära sig god svenska är att tala svenska med sina svenska och utländska kamrater i skolan.

I yrkande 15 framhåller motionärerna att regeringen borde överväga en ökad reglerad undervisningstid på svenska språket i grundskolan eftersom den nu gällande regleringen innebär att grundskolan ska ha minst 50 procent undervisning på svenska, vilket lämnar öppet för att lika mycket undervisning bedrivs på ett annat språk.

I motion 2024/25:1631 av Lawen Redar (S) vill motionären att man ska överväga att svenska ska vara huvudspråk i förskolan men att det inte utesluter att elever får möjlighet att utveckla ett annat modersmål än svenska eller värnandet av de nationella minoritetsspråkens utövande.

Gällande rätt

Grundläggande bestämmelser om utbildningen

I 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) sägs att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Vidare ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I 1 kap. 5 § skollagen finns vissa grundläggande bestämmelser om hur utbildningen ska utformas för att de övergripande målen ska nås. I paragrafen sägs att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare sägs att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Enligt 1 kap. 8 § skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen. Enligt 1 kap. 9 § skollagen ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

Bestämmelser om barns och elevers utveckling mot målen

I 3 kap. skollagen finns bestämmelser om barns och elevers utveckling mot målen. I 3 kap. 2 § skollagen finns en bestämmelse om barnens och elevernas lärande och personliga utveckling. I bestämmelsen sägs att alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I 3 kap. skollagen finns även bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. För att kunna göra en särskild bedömning av elevernas kunskapsutveckling finns det bestämmelser om att det ska användas nationella kartläggningsmaterial i förskoleklassen och obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1 (4–4 b §§). Vidare finns det bestämmelser om stöd i form av extra anpassningar (5 §) och om särskilt stöd enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (11 §).

Lovskola

Enligt skollagens definition är lovskola undervisning inom grundskolan som anordnas enligt denna lag under lov under en termin eller utanför terminstid och som inte är obligatorisk för elever.

En huvudman är skyldig att erbjuda lovskola

- i juni för elever som efter årskurs 8 i grundskolan riskerar att i årskurs 9 inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan

- på lov under läsåret för elever i årskurs 9 i grundskolan som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan
- för elever som efter årskurs 9 i grundskolan inte blivit behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan.

Utöver obligatoriskt anordnad lovskola finns även bestämmelser i skollagen om frivilligt anordnad avräkningsbar lovskola (1 kap. 3 § samt 10 kap. 3 och 23 a och b §§ skollagen).

Resursskolor

I skollagen finns det bestämmelser om resursskolor, dvs skolor som begränsar sitt mottagande till elever som behöver särskilt stöd. Resursskolor är endast inriktade mot elever som behöver sådant särskilt stöd som den specifika resursskolan erbjuder för att kunna uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, eller för att undvika svårigheter i sin skolsituation. Både kommunala och enskilda huvudmän får inrätta resursskolor.

Det finns bestämmelser om kommunala resursskolor inom skolformerna grundskola, anpassad grundskola och förskoleklassen. För fristående skolor finns det bestämmelser om resursskolor inom skolformerna förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan och gymnasieskolan (se närmare 1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 8 §§, 9 kap. 17 §, 10 kap. 31 a och 35 §§, 11 kap. 30 a och 34 §§ och 15 kap. 33 § skollagen samt prop. 2021/22:156 Resursskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd s. 43–44 och 125–126).

Inom skolformerna gymnasieskola och anpassad gymnasieskola finns det inte någon reglering i skollagen om kommunala resursskolor men det finns inget som hindrar att kommuner inrättar resursskolor även inom de skolformerna.

Skolplikt

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Med bosatt i landet avses enligt 29 kap. 2 § första stycket skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Huvudregeln är att barn ska börja fullgöra sin skolplikt i förskoleklassen. Efter förskoleklassen fullgörs skolplikten i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan. I vissa fall kan ett barn fullgöra skolplikten i en internationell skola (7 kap. 4 § skollagen).

Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola. Skolplikt gäller inte heller bl.a. asylsökande barn som inte vistas på någon förläggning och som bor med en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd, personer med tidsbegränsat uppehållstillstånd eller personer som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning. Dessa barn och ungdomar har inte skolplikt men har samma rätt till utbildning som

skolpliktiga barn (se 7 kap. 2 och 4 §§, 9 kap. 2 § och 29 kap. 2 § skollagen samt prop. 2009/10:165 s. 698).

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år (7 kap. 10 § skollagen). Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det tionde året eller, om eleven går i specialskolan, det elfte året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten (7 kap. 12 § skollagen). Det innebär för de flesta elever att skolplikten upphör när de har gått ut årskurs 9. För elever i specialskolan upphör skolplikten vid vårterminens slut det elfte året efter det att de har börjat fullgöra skolplikten, vanligtvis när de har gått ut årskurs 10.

Svenska språket

Enligt 4 § språklagen (2009:600) är svenska huvudspråk i Sverige. Det allmänna har enligt 6 § språklagen ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas.

Enligt 9 kap. 18 § skolförordningen (2011:185) får Skolinspektionen efter ansökan besluta att en huvudman får anordna delar av undervisningen på engelska om följande villkor är uppfyllda:

1. Undervisningens innehåll och utformning säkerställer att eleverna får tillräckliga kunskaper i svenska för att nå kunskapskraven i samtliga ämnen.
2. De lärare som undervisar på engelska uppfyller kraven i 2 kap. 13, 15 eller 17 § skollagen.
3. Utbildningen håller god kvalitet.

Under den sammanlagda tid som en elev får engelskspråkig undervisning får högst hälften av undervisningen ges på engelska.

Motsvarande reglering saknas för gymnasieskolan.

Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Skollagen ändrades den 1 juli 2024 med nya bestämmelser som innebär bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt. Enligt 10 kap. 23 g § får rektorn för en skolenhet i grundskolan besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla. Regeringen ansåg att elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan behöver få större möjlighet att utvecklas efter sina egna förutsättningar för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Vidare framhöll regeringen att skolan behöver fler verktyg för att kunna ge eleverna den stimulans, breddning och

fördjupning i ett eller flera ämnen som kan leda till en bättre undervisnings-situation och bättre kunskapsresultat. Om en elev ska läsa ämnen på gymnasienivå är det dock enligt regeringen viktigt att rektorns beslut utgår från en professionell bedömning av elevens förmåga att klara studierna, t.ex. genom att inhämta ett underlag för sitt beslut i form av en professionell bedömning från en eller flera av elevens lärare (prop. 2023/24:79, bet. 2023/24:UbU16, rskr. 2023/24:189).

Bakgrund och pågående arbete

Regionala kvalitetsdialoger

I september 2021 fick Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) och Skolforskningsinstitutet ett uppdrag om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet (U2021/03837). Inom ramen för uppdraget skulle Skolverket i dialog med de övriga myndigheterna föreslå nationella målsättningar, delmål och indikatorer samt framgångsfaktorer för effektiv skolutveckling. Uppdraget innebar även att erbjuda skolhuvudmännen återkommande kvalitetsdialoger och att Skolverket skulle inrätta flera nya kontor och därigenom åstadkomma större spridning och närvaro i landet.

I april 2023 ändrade regeringen uppdraget om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet (U2021/03837). Enligt uppdraget ska Skolverket och SPSM avgöra när och hur ofta de gemensamt ska erbjuda och genomföra kvalitetsdialoger med huvudmännen inom skolväsendet. De tidsintervall för erbjudande om och genomförande av dialoger som anges i uppdraget ska därmed inte längre gälla. Skolverket ska även fortsättningsvis vara samordnande myndighet för kvalitetsdialogerna. Skolverket och SPSM ska föra en löpande dialog med Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) om hur arbetet med dialogerna fortskrider. Myndigheterna ska redovisa erfarenheterna av arbetet med kvalitetsdialogerna till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 oktober 2025 (U2023/01278).

Delredovisning av Statskontorets uppdrag att utvärdera skolmyndigheternas uppdrag om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet

Statskontoret har ett uppdrag från regeringen att utvärdera skolmyndigheternas uppdrag om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet. Statskontoret överlämnade den 28 februari 2025 en delredovisning av uppdraget i rapporten Dialog för ökad kvalitet och likvärdighet i skolan – en utvärdering. Delrapport (2025:4). Statskontorets bedömning av insatsernas resultat kommer först i slutredovisningen. Av delredovisningen framgår att Statskontorets övergripande bedömning är att skolmyndigheterna har landat i en tydlig rollfördelning sinsemellan och att det är en styrka att alla fyra skolmyndigheter står bakom det nationella kvalitetssystemet. Statskontorets bedömning är vidare att myndigheterna behöver bli mer strategiska i hur de fördelar sin tid mellan olika

huvudmän. Kvalitetsdialogerna har enligt Statskontoret en kraftig slagsida mot förskolan som skolform, eftersom en stor andel av huvudmännen enbart bedriver förskola. Det gör att en oproportionerligt stor del av myndigheternas tid läggs på huvudmän där en mycket liten andel av det totala antalet barn och elever finns. Det innebär i sin tur att det överordnade målet om likvärdighet mellan barn och elever nationellt hamnar i skymundan.

Uppdraget ska slutredovisas den 28 februari 2026.

Användning av kunskapsbidraget

Statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling, det s.k. kunskapsbidraget, rymms inom anslaget 1:15 Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling inom utgiftsområde 16 som får användas för utgifter för statsbidrag som syftar till att stärka kunskapsutvecklingen i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet. Syftet med bidraget är att huvudmännen utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet ska stärka utbildningens kvalitet, så att alla elever kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling (1 § förordningen [2018:49] om statsbidrag för stärkt kunskapsutveckling).

I Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2025 har regeringen gett Skolverket i uppdrag att analysera hur huvudmän använder och fördelar medel som de tilldelas inom ramen för statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling. Med utgångspunkt i analysen ska Skolverket förbättra informationen om hur bidraget kan användas för att, utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, stärka utbildningens kvalitet så att alla elever kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 30 september 2025.

I budgetpropositionen för 2025 anför regeringen att de senaste internationella studierna visar att svenska elevers kunskaper behöver stärkas ytterligare men att många huvudmän samtidigt är i en fortsatt svår ekonomisk situation. Regeringen framhåller att statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling – kunskapsbidraget – syftar till att huvudmännen utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet ska stärka utbildningens kvalitet så att eleverna i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Kunskapsbidraget har enligt regeringen en hög nyttjandegrad jämfört med andra statsbidrag på skolområdet, eftersom det bl.a. har ett brett användningsområde, vilket ger möjligheter till lokala anpassningar. Som ett ytterligare stöd till huvudmännen i arbetet med att stärka elevernas kunskapsutveckling har regeringen förstärkt kunskapsbidraget genom en ökning av anslaget 1:15 Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling med 700 000 000 kronor 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16).

Uppdrag om riktade insatser för högre kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse

Regeringen beslutade i april 2024 att ge Skolverket ett uppdrag om riktade insatser för högre kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse (U2024/01164). Uppdraget ersätter bl.a. det uppdrag som regeringen gav till Skolverket den 14 november 2019 om samverkan för bästa skola (U2019/03786).

I regeringens bakgrund till uppdraget hänvisar regeringen till Skolinspektionens årsrapport 2022 där det bl.a. framgår att det finns stora skillnader i kvalitet och kompetens inom och mellan skolorna när det gäller undervisning och studiemiljö, liksom en stor variation mellan skolor när det gäller rektorns styrning och ledarskap. Skolinspektionen ser t.ex. att stora skillnader huvudmän emellan kan bidra till olikvärdiga förutsättningar för lärares arbete och till ojämn kvalitet på de läromedel som eleverna får tillgång till, vilket kan påverka deras möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen (Skolinspektionen, Kvalitetssäkring och val av läromedel, 2021). Regeringen hänvisar vidare till Skolinspektionens årsrapport 2020 där det framgår att det är ovanligt att huvudmännen analyserar elevernas kunskapsutfall fördelat på pojkars och flickors resultat. Även om vissa framsteg har gjorts har pojkar fortfarande sämre kunskapsresultat i skolsystemet än flickor, mätt som andel genomsnittliga meritvärden i årskurs 9 och andel med gymnasieexamen (prop. 2023/24:1 utg.omr. 13). Regeringen framhåller att en förutsättning för ökade kunskapsresultat och högre måluppfyllelse är att förskollärare och lärare får goda förutsättningar att bedriva en bra undervisning och får möjligheter att kunna stärka undervisningens kvalitet.

Enligt uppdraget ska Skolverket genomföra riktade insatser i syfte att höja kunskapsresultaten i grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan, den anpassade gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen samt öka måluppfyllelsen i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Insatserna ska bidra till höjda kunskapsresultat, ökad kvalitet i undervisningen och en mer likvärdig utbildning inom det svenska skolväsendet. Skolverket ska rikta insatserna till huvudmän med skolenheter som har låga kunskapsresultat eller hög andel elever som inte fullföljer sina studier samt förskoleenheter med svåra förutsättningar. Skolenheter som bedöms ha svåra förutsättningar att förbättra sina resultat på egen hand ska prioriteras. Skolverket ska ansvara för urvalet som ska utgå från en analys av kunskapsresultat och förutsättningar för måluppfyllelse. Skolverket ska följa upp satsningen och senast den 15 april 2025 respektive 2026 och därefter vartannat år lämna en redovisning till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) om hur genomförandet av uppdraget fortlöper.

Tioårig grundskola

Regeringen har beslutat om en proposition om att införa en tioårig grundskola (prop. 2024/25:143). Genom förslagen i propositionen ersätts förskoleklassen med en ny första årskurs i skolan. Den nya årskurs 1 föreslås bli en integrerad

del av grundskolan, där årskurs 10 blir den avslutande årskursen. Därmed upphör förskoleklassen som skolform och grundskolan förlängs med ett år. Motsvarande ändring föreslås för den anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. Regeringen bedömer i propositionen att såväl likvärdigheten som kunskapsresultaten kan gynnas av att eleverna i stället för att gå i två skolformer ges mer undervisning av hög kvalitet inom ramen för grundskolan eller motsvarande skolformer. Det innebär att eleverna får mer undervisning i grundskolan och därmed mer strukturerad undervisning i ämnen, vilket bl.a. bör leda till högre kunskapsresultat.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och tillämpas första gången i fråga om utbildning och annan verksamhet som bedrivs efter den 30 juni 2028. Övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2028.

Läroplansutredningen

Läroplansutredningen överlämnade sitt betänkande Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19) till regeringen den 26 februari 2025. Uppdraget har varit att föreslå ändringar i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet i syfte att skapa bättre förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling. Utredningens förslag innefattar bl.a. följande.

En stärkt lärarroll med minskade krav på individualisering och anpassning

För att komma till rätta med överkrav på individualisering och anpassning av undervisningen samt för att stärka lärarnas roll lämnar utredningen flera förslag på ändringar i skollagen. Utredningen föreslår bl.a. ett ändrat syfte med utbildningen inom skolväsendet så att det framgår att utbildningen syftar till att förmedla och förankra kunskaper och värden hos barn och elever. Definitionen av undervisning ändras så att det bl.a. tydliggörs att undervisningen bestäms och leds av lärarna. Utredningen föreslår också att man ska ta bort skrivningar i de inledande delarna av läroplanerna som kan leda till alltför långtgående krav på individualisering och anpassning av undervisningen och ändrade skrivningar om inflytande för elever och vårdnadshavare för att klargöra lärarnas ansvar för undervisningen.

En förstärkt kunskapsinriktning

För att förstärka skolans kunskapsinriktning lämnar utredningen flera förslag på ändringar. Utredningen föreslår bl.a. att läroplanernas inledande delar och kursplanerna ska betona vikten av att alla elever tidigt lär sig läsa, skriva och räkna samt får grundläggande kunskaper och färdigheter inom olika kunskapsområden. Utredningen föreslår även att det ska framgå av de inledande delarna i läroplanerna att skolan ska förmedla kunskaper som är förankrade i de bästa vetenskapliga förklaringarna och ett nytt mål om att varje elev inser värdet av kunskap.

Nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna

Utredningen föreslår att var och en av de obligatoriska skolformerna ska ha en samlad läroplan som innehåller inledande delar, timplan samt kursplaner inklusive betygs- och bedömningskriterier. Regeringen ska besluta om läroplanerna i sin helhet. Utredningen föreslår också att det ska finnas ett strukturerat stödjande material kopplat till läroplanerna.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 13 juni 2025.

Utredningen om Mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det

Utredningen om Mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det överlämnade i december 2024 betänkandet Förstärkningsundervisning i skolan – En försöksverksamhet för fler behöriga elever (SOU 2024:94).

Utredningen framhåller att ungefär var sjunde elev varje år lämnar grundskolan utan behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan och bedömer att flera av dessa elever under sin skolgång skulle vara hjälpta av att få mer obligatorisk undervisningstid med behöriga lärare än vad den garanterade undervisningstiden innebär. Utredningen föreslår därför att en försöksverksamhet ska genomföras där elever på olika sätt ges mer undervisningstid.

Det finns, menar utredningen, ett grundläggande samband mellan mängden undervisningstid elever får och hur mycket de lär sig. Allt annat lika kan en elev som har gått längre tid i skolan mer än en elev som gått kortare tid i skolan.

Forskning och utvärdering visar dock enligt utredningen att enbart mer undervisningstid sällan har stora positiva effekter. Få av de elever som inte lärt sig det de ska lära sig i den ordinarie undervisningen lyckas lära sig genom att få mer undervisning inom samma betingelser där de redan har misslyckats. Utredningen föreslår därför att den undervisningstid som ska tillföras ska ges under andra förutsättningar än den ordinarie undervisningen. Det handlar t.ex. om hur stora undervisningsgrupperna får vara.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 22 april 2025.

Svenska i skolan**Utredningen om införande av grundläggande svenska och översyn av modersmålsundervisningen**

Utredningen om införande av grundläggande svenska och översyn av modersmålsundervisningen (U 2023:08) överlämnade i januari 2025 sitt slutbetänkande På språklig grund (SOU 2025:9). Utredningen föreslår bl.a. att det ska införas en ny kursplan för grundläggande svenska som andraspråk. Den ska komplettera den nuvarande kursplanen i svenska som andraspråk som inte är riktad till nybörjare i svenska språket. Enligt utredningens förslag ska det

också förtydligas vilka målgrupperna är för svenska som andraspråk respektive för grundläggande svenska som andraspråk.

Ett obligatoriskt kartläggningsmaterial ska användas inför beslut om vilket svenskämne (svenska eller svenska som andraspråk) en elev i grundskolan ska läsa.

Utredningen lämnar inga förslag om modersmålsundervisningen. En av utredarens slutsatser är att det bl.a. efter genomgång av relevant forskning inte har kunnat påvisas att modersmålsundervisningen inverkar negativt på elevers integration eller kunskapsutveckling i svenska språket.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 19 maj 2025.

Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola

Regeringen beslutade den 21 november 2024 om direktiv till en utredning om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola (dir. 2024:13). Utredaren ska bl.a. överväga och föreslå hur det kan införas en språkförskola som är obligatorisk för barn som är folkbokförda i Sverige och som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för det svenska språket i sin hemmiljö och på grund av detta visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska. Utredaren ska även föreslå hur det kan införas tydligare krav på kunskaper i svenska språket för personalen i förskolan.

Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2025.

Språksatsning i fritidshemmet

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att stärka fritidshemmets arbete med läsning och för att höja elevers kunskaper i det svenska språket. Inom ramen för uppdraget ska Skolverket genomföra insatser som särskilt fokuserar på elever med utländsk bakgrund. Uppdraget ska samordnas med uppdraget om riktade insatser för högre kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse (U2024/01164). Skolverket ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om uppdraget. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 13 april 2026 och slutredovisas senast den 20 december 2027 (se Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2025).

Granskning av kvaliteten i engelskspråkig undervisning när den ges i andra ämnen än språk

Skolinspektionen genomför nu en granskning av kvaliteten i engelskspråkig undervisning när den ges i andra ämnen än språk. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 7–9. Syftet är att granska om undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla såväl språk- som ämneskunskaper i aktuellt ämne på både svenska och engelska. Vid sidan av besluten till de 30 granskade skolenheterna kommer Skolinspektionen att publicera en övergripande rapport preliminärt i maj 2025.

Lovskola

Uppdrag till Skolinspektionen

Skolinspektionen har i sitt regleringsbrev för 2025 fått i uppdrag att granska genomförandet av provning och betygssättning efter lovskola i grundskolans årskurs 9. Myndigheten ska redovisa sina erfarenheter och slutsatser från granskningen till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 7 maj 2026.

Utredningen om Mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det – särskilt om lovskola

Utredningen om Mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det överlämnade i december 2024 betänkandet Förstärkningsundervisning i skolan – En försöksverksamhet för fler behöriga elever (SOU 2024:94). Utredningen gör bedömningen att nuvarande former av lovskolan bör kvarstå och föreslår därför att de varken ska utökas eller avskaffas. Skälet är enligt utredningen att de i relation till en begränsad elevgrupp fyller ett viktigt syfte genom att elever som av någon anledning missat ett särskilt moment i undervisningen med lovskola ges en möjlighet att kompensera detta. För elever med större behov bedömer utredningen att lovskola som insats är otillräcklig, dels för att den mängd undervisningstid som skulle behövas inte är rimlig att ge inom lovskola, dels för att lovskola inte kan ge undervisning av samma kvalitet som den ordinarie undervisningen under terminerna. Utredningen bedömer också att det inte är möjligt att införa en utökad obligatorisk lovskola, i den omfattning som sannolikt skulle behövas för många elever, inom ramen för den obligatoriska verksamheten. Utredningen förordar därför att utredningens system med förstärkningsundervisning, efter genomförd försöksverksamhet, införs i stället för en utbyggd lovskola, såväl frivillig som obligatorisk. Utredningens bedömning är att det är en åtgärd med större chanser att ge långvariga positiva effekter för eleverna.

Utredningens bedömning är också att regeringen bör inrätta ett riktat statsbidrag för en färdighetstränande och språkstärkande sommarlovskola för grundskolans alla årskurser och gymnasieskolans språkintröskning.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 22 april 2025.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för skolan är att alla elever ska få förutsättningar att nå målen för utbildningen och tidigt få det stöd de behöver. Grunden för detta arbete läggs redan i förskolan och under de tidiga skolåren. Sverige måste återupprätta en stark kunskapsskola. Det är centralt för hur väl eleverna lyckas med att nå utbildningens mål och med sina fortsatta studier och yrkesliv.

Jämlik och likvärdig skola

När det gäller yrkanden om en likvärdig skola vill utskottet inledningsvis hänvisa till skollagens bestämmelser om att barn och elever i samtliga skolformer ska få den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin utveckling för att utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Utskottet hänvisar vidare till det regeringsuppdrag om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet som Skolverket och SPSM har. Myndigheterna ska enligt uppdraget gemensamt erbjuda och genomföra kvalitetsdialoger med huvudmännen inom skolväsendet och redovisa erfarenheterna av arbetet med kvalitetsdialogerna till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 oktober 2025 (U2023/01278). Utskottet vill också framhålla Statskontorets uppdrag från regeringen att utvärdera det aktuella uppdraget och att en bedömning av insatsernas resultat kommer först i slutredovisningen den 28 februari 2026. Utskottet vill även hänvisa till uppdraget till Skolverket att göra riktade insatser för högre kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse som bl.a. ska bidra till en mer likvärdig utbildning inom det svenska skolväsendet. Utskottet avstyrker med anledning av det pågående arbetet i frågan motionerna 2024/25:1254 (S), 2024/25:3024 (S) yrkandena 22 och 53 samt 2024/25:3217(MP) yrkande 23.

Kunskapsutveckling och skolplikt

Utskottet kan konstatera att flertalet yrkanden innehåller olika förslag på hur man kan höja kunskapsresultaten i skolan. Många elever lämnar i dag skolan utan tillräckliga kunskaper. Utskottet vill därför informera om det arbete som regeringen utför för att öka elevernas kunskapsinhämtning i skolan. Utskottet vill inledningsvis lyfta fram att regeringen har förstärkt kunskapsbidraget genom att öka anslaget 1:15 Statligt stöd för stärkt kunskapsutveckling med 700 000 000 kronor 2025. Regeringen har även gett Skolverket i uppdrag att analysera hur huvudmän använder och fördelar medel som de tilldelas inom ramen för kunskapsbidraget och med utgångspunkt i analysen förbättra informationen om hur bidraget kan användas för att, utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, stärka utbildningens kvalitet så att alla elever kan nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Utskottet vill även lyfta fram förslagen i regeringens proposition En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143) som kommer att ge eleverna en mer strukturerad och sammanhängande utbildning från tidig ålder, vilket bör leda till högre kunskapsresultat. Propositionen planeras att behandlas av riksdagen under våren 2025.

Utskottet vill vidare framföra att de förslag som Läroplansutredningen lämnar har fokus på elevers lärande och kunskapsutveckling. Vidare kan utskottet konstatera att Utredningen om Mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det föreslår att en försöksverksamhet ska genomföras där elever på olika sätt får mer undervisningstid. Utredningen förordar även att

förslaget med förstärkningsundervisning, efter genomförd försöksverksamhet, införs i stället för en utbyggd lovskola, såväl frivillig som obligatorisk. Utredningens bedömning är att det är en åtgärd som har större chanser att ge långvariga positiva effekter för eleverna.

Regeringen har även gett Skolverket ett uppdrag att göra riktade insatser för högre kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse i syfte att höja kunskapsresultaten i grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. I uppdraget pekar regeringen särskilt på att pojkar fortfarande har sämre kunskapsresultat i skolsystemet än flickor och framhåller att en förutsättning för ökade kunskapsresultat och högre måluppfyllelse är att förskollärare och lärare får goda förutsättningar att bedriva en bra undervisning och får möjligheter att stärka undervisningens kvalitet.

När det gäller yrkandena med förslag om förändringar i regelverket om skolplikt hänvisar utskottet till att det regelverk som gäller nu är väl avvägt.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:260, 2024/25:366 (S), 2024/25:1447 (SD) yrkande 12, 2024/25:1497 (M), 2024/25:1595 (S), 2024/25:3024 (S) yrkandena 38, 42 och 54, 2024/25:3161 (C) yrkandena 19, 26 och 28 samt 2024/25:3217 (MP) yrkande 21.

Svenska i skolan

När det gäller yrkandena om användningen av svenska språket i skolan vill utskottet påminna om att svenska enligt språklagen är huvudspråk i Sverige och att det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Utskottet vill framhålla att regeringen har gjort flera satsningar som rör svenska språket, bl.a. genom uppdraget till utredningen En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola, som ska överväga och föreslå hur det kan införas en språkförskola som är obligatorisk för barn som är folkbokförda i Sverige. Regeringen gör även en språksatsning i fritidshemmet genom ett uppdrag till Skolverket att göra insatser bl.a. för att höja elevers kunskaper i det svenska språket.

När det gäller yrkandet om andelen undervisning på svenska i grund- och gymnasieskolan kan utskottet konstatera att den gällande regleringen innebär att grundskolor som vill använda engelska som undervisningsspråk behöver särskilt tillstånd för detta. Sådant tillstånd beslutas av Skolinspektionen under vissa förutsättningar som anges i 9 kap. 18 § skolförordningen och som specifikt gäller engelskspråkig undervisning. I skolförordningen föreskrivs även att under den sammanlagda tid som en elev får engelskspråkig undervisning får högst hälften av undervisningen ges på engelska. Vidare ska skolan säkerställa att eleverna får tillräckliga kunskaper i svenska för att nå kunskapskraven i samtliga ämnen. När det gäller gymnasieskolan saknas motsvarande reglering. Utskottet noterar att Skolinspektionen för närvarande genomför en granskning av kvaliteten i engelskspråkig undervisning i grundskolans högstadium. Syftet är att granska om undervisningen ger

eleverna möjlighet att utveckla såväl språk- som ämneskunskaper i aktuellt ämne på både svenska och engelska.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av pågående arbete och gällande rätt motionerna 2024/25:1447 (SD) yrkandena 2 och 15, 2024/25:1631 (S) och 2024/25:3024 (S) yrkandena 49, 50 och 52.

Resurser och resursfördelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om resursfördelning, avgifter och små skolor.

Jämför reservation 10 (S), 11 (C), 12 (MP), 13 (S), 14 (V), 15 (MP), 16 (SD) och 17 (C).

Motionerna

Resursfördelningen

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11 vill motionärerna att man utreder en ny modell för skolpengen som premierar skolor som anställer behöriga lärare och har hög kvalitet och som ger förutsättningar för skolor i hela landet. Motionärerna framhåller att små skolor, skolor som tar ansvar för elever med svårare förutsättningar och skolor som i högre grad anställer behöriga lärare bör få mer resurser än andra.

I yrkande 12 föreslås att det ska införas en maxgräns för antal skolbyten per läsår i grundskolan. Enligt motionärerna ska den huvudman som tar mest ansvar få störst ersättning. Motionärerna konstaterar att det är svårt att planera verksamheten när en elev byter skola, och anser därför att det enbart ska vara tillåtet med ett skolbyte per läsår om det inte finns särskilda skäl.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 10 föreslås att det ska införas möjligheter för kommuner att återkräva skolpengen från misskötta fristående förskolor och skolor.

I yrkande 29 anser motionärerna att statens ansvar för skolans finansiering och likvärdighet bör öka genom ett sektorsbidrag. Motionärerna framhåller att en förutsättning för att staten effektivt ska kunna ta ett större ansvar för skolans finansiering och utjämna socioekonomiska skillnader mellan olika kommuner är att de riktade statsbidragen blir färre och enklare, och att ett sektorsbidrag till förskolan och skolan utvecklas.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3 föreslår motionärerna att regeringen ska lägga fram förslag för att skolpengen ska sluta överkompensera fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Motionärerna anser att skolpengssystemet ska göras om omedelbart så att de kommunala skolorna och förskolorna kompenseras för det större

lagstadgade ansvar de har och så att större hänsyn tas till skolornas fasta kostnader.

I yrkande 7 föreslås att skolbyten ska ske vid terminsstart samt att ersättningen ska följa eleven med två månaders fördröjning vid byte under terminen. Motionärerna anser att förslag om skolbyten från Utredningen om en mer likvärdig skola bör övervägas för att ytterligare säkerställa att skolpengen fördelas likvärdigt och skolorna får långsiktiga planeringsförutsättningar.

I yrkande 9 föreslås att regeringen ska införa enhetsredovisning för fristående skolor och ett stopp för skolpengsflykt från kommunerna så att de resurser som kommuner har avsatt till skolan inte flyttas över till andra kommuner eller länder. Inte minst vinstdrivande skolkoncerner har enligt motionärerna en tendens att göra det omöjligt för myndigheter, allmänhet, kommuner och föräldrar att följa hur skolpengen faktiskt används.

I motion 2024/25:827 Arber Gashi (S) önskar motionären att man ska utreda en differentierad skolpeng som tar hänsyn till offentliga och fristående skolors olika förutsättningar. Motionären framhåller att elevpengen är densamma för en kommunal skola och en fristående skola trots att kommunala skolhuvudmän har större utgifter än privata skolhuvudmän.

I motion 2024/25:2456 av Lena Johansson (S) anser motionären att man ska se över och reformera skolpengens beräkningsmodell för att säkerställa en mer rättvis fördelning av resurser mellan kommunala och fristående skolor.

Avgifter

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 anför motionärerna att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att man ska ta bort skollagens undantag för mindre avgifter i skolan. Motionärerna vill se en skola som är helt avgiftsfri och inte exkluderar någon för att föräldrarna inte har råd med avgifter för exempelvis resor och aktiviteter eller klarar av kostnaden för frukt till rasten.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 72 vill motionärerna verka för att alla kommuner i Sverige, med stöd av statlig finansiering, ska kunna erbjuda kostnadsfri skollunch i grundskolan under loven.

I motion 2024/25:536 av Yasmine Bladelius (S) önskar motionären att man överväger att förtydliga skollagen så att skolan blir kostnadsfri, dvs. så att möjligheten att ta ut obetydliga kostnader av barn och vårdnadshavare tas bort.

I motion 2024/25:1242 av Jonathan Svensson (S) vill motionären att man ska se över möjligheten att justera formuleringar i skollagen så att inga enstaka inslag medför s.k. obetydliga kostnader för grundskolans elever.

Små skolor

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 14 anser motionärerna att skolan ska präglas av hög kvalitet och höga förväntningar

oavsett var den ligger i landet. Motionärerna framhåller att de små skolorna är hotade, i vissa fall av att inte kunna leverera en likvärdig utbildning och i andra fall av nedläggning. Det måste enligt motionärerna finnas större flexibilitet för att små skolor ska kunna bedriva undervisning i alla ämnen med hög kvalitet.

I yrkande 49 anføres att förutsättningarna för att bedriva små skolor med hög kvalitet, inte minst i glesbygd, bör stärkas. Motionärerna framhåller att Skolverket måste ge tydliga rekommendationer och stöd som underlättar för små skolor.

I yrkande 51 anser motionärerna att små skolor ska ha rätt att hyra lärare från andra huvudmän och skolenheter vid behov. Det ska enligt motionärerna vara möjligt att låna lärare hos andra huvudmän så att en liten landsbygdsskola t.ex. kan använda en engelsklärare från den kommunala skolan i centralorten.

I kommittémotion 2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 anføres att det bör utredas om ett statligt s.k. bryggstöd kan införas för att säkerställa att skolor och kommuner klarar perioder av tillfälligt vikande elevunderlag i småskolor.

Resursfördelningen

Bakgrund och gällande rätt

Den största delen av verksamheterna inom skolväsendet bedrivs av kommunerna och finansieras dels med kommunala skatteintäkter, dels med statsbidrag som riksdagen beslutar om efter förslag från regeringen i budgetpropositionen. Statsbidragen kan vara generella eller riktade. De generella statsbidragen finns inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna, vars frågor bereds av finansutskottet, och de riktade statsbidragen finns inom bl.a. utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, vars frågor bereds av utbildningsutskottet. Därutöver ersätts kommunsektorn för ökade kostnader till följd av reformer inom utbildningsområdet i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Kommunerna fördelar resurser för utbildning inom skolväsendet dels till sina egna förskole- och skolenheter, dels till andra huvudmän enligt särskilda bestämmelser om bidrag till fristående verksamheter, interkommunal ersättning och ersättning till statliga skolor. Enligt 2 kap. 8 b § skollagen ska kommuner fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Paragrafen omfattar fördelning av resurser såväl till kommunernas egna verksamheter som till enskilda huvudmän. Det är alltså förutsättningarna och behoven som ska vara styrande vid resursfördelningen. Bestämmelsen reglerar inte närmare hur resurserna ska fördelas men anger att de ska fördelas utifrån dessa grunder (prop. 2013/14:148, bet. 2013/14:UbU21, rskr. 2013/14:292).

Finansieringen av fristående förskolor och skolor utgörs främst av den s.k. skolpengen från kommunen. En elevs hemkommun är skyldig att betala en skolpeng i form av ett grundbelopp till en fristående skola för varje elev som

går där. Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelningen av resurser till den egna verksamheten – den s.k. likabehandlingsprincipen (10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 14 kap. 15–17 §§, 16 kap. 52–55 §§ och 19 kap. 45–48 §§ skollagen). Kommunen är även skyldig att lämna ett tilläggsbelopp för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd, ska erbjudas modersmålsundervisning eller deltar i lovskola i grundskolan. Tilläggsbeloppet ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov. Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet

En särskild utredare fick i november 2023 i uppdrag att föreslå ett system för resursfördelning som utgår från en nationellt bindande skolpengsnorm för förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan (dir. 2023:153). Syftet ska vara att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i den svenska skolan i hela landet. Utredaren ska bl.a. föreslå en modell för att fastställa en nationell skolpengsnorm för kommunala och enskilda huvudmän som tar hänsyn till olika huvudmäns strukturella förutsättningar och behov. Utredaren ska vidare föreslå hur staten utifrån modellen ska beräkna hur mycket resurser varje kommun minst ska tilldela sin egen skolverksamhet och vad ersättningen till respektive enskild huvudman minst ska vara. Med utgångspunkt i modellen ska utredaren föreslå ett system där kommunerna fastställer och tilldelar medel till skolverksamheterna.

Utredaren har också fått ett uppdrag att se över hur ersättningen ska påverkas av elevers skolbyten. Av direktiven framgår det att utredaren därför ska föreslå ett förutsägbart och stabilt system där resurstilldelningen justeras under läsårets gång med hänsyn till hur huvudmäns fasta och rörliga kostnader förändras när elever byter skola. Vid utformandet ska hänsyn tas till den enskildes möjligheter att, vid behov, göra ett skolbyte under pågående läsår.

Uppdraget att föreslå ett nytt resursfördelningssystem för förskoleklassen, grundskolan och den anpassade grundskolan, inklusive för fristående resurskolor i dessa skolformer, ska redovisas i ett delbetänkande senast den 16 juni 2025. Uppdraget att föreslå ett nytt resursfördelningssystem för gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan, inklusive för fristående resurskolor i dessa skolformer, ska redovisas senast den 1 november 2026.

Tillkännagivande om att regeringen bör utreda vissa frågor om skolpengen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör utreda vissa frågor om skolpengen, bl.a. inom vilka områden och på vilket sätt skolpengen ska få användas utöver skolverksamhet och på vilka grunder skolpengen ska kunna dras tillbaka om det förekommer ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet

i huvudmannens verksamhet, om en person i ägar- eller ledningskretsen är dömd för ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet eller om skolpengen inte används enligt vad utredningen kommer fram till är lämpligt (bet. 2021/22:UbU32 punkt 9 s. 29).

Utredningen om vinst i skolan – fråga om utbetalda kommunala bidrag ska kunna återkrävas

Regeringen gav en särskild utredare i uppdrag att utreda frågan om ett återkrävande av utbetalda kommunala bidrag genom att den 6 juli 2023 besluta om tilläggsdirektiv (dir. 2023:109) till Utredningen om vinst i skolan (U 2022:08). Utredaren fick bl.a. i uppdrag att utreda och föreslå hur utbetalda kommunala bidrag till en enskild huvudman ska kunna återkrävas om en ställföreträdare för huvudmannen blivit dömd för ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet, och i vilka andra fall utbetalda kommunala bidrag ska kunna återkrävas, exempelvis om bidragen används för verksamheter som saknar koppling till skolverksamheten eller om huvudmannen bedriver annan verksamhet än skollagsreglerad verksamhet. Utredaren skulle överväga och föreslå ett regelverk om hur storleken på det belopp som ska återkrävas ska beräknas och beslutas.

Utredningen föreslår i sitt delbetänkande Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37) att det i skollagen ska införas en skyldighet för enskilda huvudmän att i vissa fall återbetala kommunala bidrag (skolpeng) för förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och fristående fritidshem, samt en rätt för kommuner att återkräva dessa bidrag. Det föreslås gälla vid felaktig utbetalning, om skolpengen använts i brott och om en enskild huvudman inte gör det som lovats för en elev som får tilläggsbelopp.

Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Utjämningskommittén om sektorsbidrag

Med sektorsbidrag avses vanligen ett större bidrag från staten som viks för en viss sektor (ibland med någon avgränsning, t.ex. att sektorsbidraget ska gälla undervisningskostnader).

Utjämningskommittén (Fi 2022:03) är en parlamentariskt sammansatt kommitté som bl.a. har haft i uppdrag att göra en översyn av den kommunal-ekonomiska utjämningen. Kommittén har behandlat frågan om sektorsbidrag till skolan i sitt betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50). Enligt kommittén innebär ett sektorsbidrag att staten riktar resurser till en viss sektor – i det här fallet skolan – men att mottagarna av resurserna får använda dessa fritt utifrån lokala prioriteringar och behov. Konstruktionen är ett slags hybrid mellan ett riktat och ett generellt statsbidrag.

I kommitténs uppdrag har det bl.a. ingått att föreslå vilka riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget och analysera vilka konsekvenser ett större sektorsbidrag till skolverksamhet skulle få för det

generella statsbidraget, utjämnningssystemet och finansieringen av kommunsektorn i sin helhet. Kommittén har bl.a. föreslagit att sju av dagens riktade statsbidrag inom utgiftsområde 16 ska inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. När det gäller konsekvenser av ett eventuellt sektorsbidrag gör kommittén bl.a. bedömningen att det beror på hur bidraget i fråga utformas, om det t.ex. rör sig om en sammanläggning av befintliga riktade statsbidrag till ett större eller om ett nytt sektorsbidrag som utgår för att finansiera skolverksamheten i sin helhet. Kommittén föreslår att förändringar ska införas fr. o m. 1 januari 2026.

Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet (Finansdepartementet).

Regeringens arbete med att förenkla statsbidragen

I budgetpropositionen för 2023 angav regeringen att arbetet med att förenkla statsbidragen fortsätter och att regeringen i syfte att minska antalet och förenkla de riktade statsbidragen avser att genomföra en översyn och anpassning av befintlig anslagsstruktur och anslagsändamålen. I propositionen angavs också att syftet med detta är att minska huvudmännens administrativa börda och antalet riktade statsbidrag (prop. 2022/23:1, utg. omr. 16, avsnitt 3.6.5, s. 67).

I budgetpropositionen för 2024 framhöll regeringen att ambitionen i budgetpropositionen för 2023 kvarstår. Regeringen konstaterade samtidigt att den ekonomiska styrningen av skolväsendet behöver utvecklas. Mot denna bakgrund avsåg regeringen att i större utsträckning samla statsbidrag inom utbildningsområdet och rikta dem till bredare ändamål inom sektorn (prop. 2023/24:1, utg. omr. 16, avsnitt 3.5.3 s. 68).

Även av budgetpropositionen för 2025 framgår att regeringens arbete för att minska antalet riktade statsbidrag för att underlätta huvudmännens administrativa arbete med statsbidragen fortgår (prop. 2024/25:1, utg. omr. 16, avsnitt 3.5.4 s.72).

Avgifter inom grund- och gymnasieskolan

Gällande rätt

När det gäller grundskolan och motsvarande skolformer samt förskoleklassen framgår det av skollagen att utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleverna ska utan kostnad erbjudas näringsriktiga skolmåltider. Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut (9 kap. 8 §, 10 kap. 10 §, 11 kap. 13 §, 12 kap. 10 § och 13 kap. 10 § skollagen).

Även i gymnasieskolan ska utbildningen vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut (15 kap. 17 § och 18 kap. 17 § skollagen). När det gäller avgifter för skolmat i gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan är det elevens hemkommun som bestämmer om eleverna ska få gratis skolmat eller inte.

Det får trots bestämmelserna ovan förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Med en obetydlig kostnad avses t.ex. kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande (prop. 2009/10:165 s. 374). I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det i enstaka fall under ett läsår förekomma kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om skolpengen, behovet av ett nytt skolpengssystem och en reglering av elevers skolbyten avvaktar utskottet resultatet av den pågående Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet. Utskottet avvaktar även regeringens beredning av delbetänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37) när det gäller utredningens förslag om att i skollagen införa en skyldighet för enskilda huvudmän att i vissa fall återbetala skolpengen.

När det sedan gäller frågan om att regeringen bör utveckla ett sektorsbidrag till förskolan och skolan kan utskottet konstatera att Utjämningskommittén (Fi 2022:03) har behandlat frågan om sektorsbidrag till skolan i sitt betänkande Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50) och att betänkandet har remitterats och nu bereds i Regeringskansliet.

Utskottet avvaktar det pågående arbetet och avstyrker med det anförda motionerna 2024/25:827 (S), 2024/25:2456 (S), 2024/25:3024 (S) yrkandena 3, 7 och 9, 2024/25:3161 (C) yrkandena 11 och 12 samt 2024/25:3217 (MP) yrkandena 10 och 29.

I fråga om yrkanden som rör avgifter inom skolväsendet kan utskottet inledningsvis konstatera att det i förarbetena till skollagen slås fast att principen om avgiftsfri utbildning är en av hörnstenarna inom den svenska utbildningspolitiken. Grundskolan ska vara avgiftsfri för eleverna och de ska utan kostnad erbjudas näringsriktiga skolmåltider. Det får trots detta förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Med en obetydlig kostnad avses t.ex. kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel. Utskottet finner inga skäl för att föreslå några ändringar i den gällande ordningen och avstyrker därför motionerna 2024/25:536 (S), 2024/25:1242 (S), 2024/25:1931 (V) yrkande 1 och 2024/25:3217 (MP) yrkande 72.

När det gäller yrkanden som rör stöd till små skolor vill utskottet påminna om att det är barnens och elevernas olika förutsättningar och behov som ska vara styrande när kommunerna fördelar resurserna till sina verksamheter. Utskottet finner därmed inga skäl att vidta några åtgärder i frågan och avstyrker motionerna 2024/25:1454 (SD) yrkande 2 och 2024/25:3161 (C) yrkandena 14, 49 och 51.

Val av skola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolval och skolskjuts.

Jämför reservation 18 (S), 19 (MP), 20 (S, C, MP) och 21 (S, V, C, MP).

Motionerna

Förutsättningar för skolval

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 75 framhåller motionärerna att de vill att det ska införas förenklande åtgärder för att elever i gränsregioner ska kunna gå i skolan i Norge, Danmark eller Finland.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 13 föreslås att huvudmän ska verka för att uppnå en allsidig social sammanfattning av elever på sina skolenheter.

I motion 2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 2 begärs att kösystemet till friskolor ses över för att skapa ett reellt skolval med transparens och på lika villkor för alla elever.

I yrkande 3 vill motionärerna att man ska se över hur skolreklam kan regleras eller förbjudas. Enligt motionärerna finns det ett behov av att förbjuda aggressiv skolreklam så att unga får information om skolor på ett sakligt sätt.

Gemensamt skolval

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39 vill motionärerna värna allas möjlighet att välja skola genom att det införs ett obligatoriskt skolval till grundskolan, där alla väljer inom samma tidsperiod. Genom ett gemensamt skolvalssystem som öppnas ett år före skolstart säkerställs att elever behandlas lika i urvalsprocessen.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 14 i denna del föreslår motionärerna att man ska införa ett gemensamt skolval.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 11 föreslår motionärerna att det ska införas ett gemensamt offentligt administrerat skolvalssystem, där alla väljer skola inom samma tidsperiod.

Kötid som urvalsgrund

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 27 anför motionärerna att möjligheten för fristående skolor att använda sig av kösystem vid antagning av elever bör tas bort.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 14 i denna del föreslår motionärerna ett förbud mot kötid som urvalsgrund.

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 40 föreslås att kötid ska avskaffas som urvalskriterium till friskolorna.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 12 anser motionärerna att man ska avskaffa kötiden som urvalskriterium till friskolorna.

Skolskjuts

I motion 2024/25:915 av Magnus Manhammar (S) anför motionären att man bör överväga att stärka tillgången till fritids för elever inom anpassad grundskola genom t.ex. stärkt rätt till skolskjuts.

I motion 2024/25:2276 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD) yrkande 1 anser motionärerna att regeringen bör säkerställa att alla barn och elever som drabbas av allvarlig sjukdom eller får en funktionsnedsättning efter skolvalet garanteras rätt till skolskjuts, oavsett vilken skola de har valt.

I yrkande 2 föreslår motionärerna att regeringen bör utarbeta och införa tydliga nationella riktlinjer som obligatoriskt förpliktar kommuner att erbjuda skolskjuts till elever som efter sitt skolval drabbas av en allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning som hindrar dem från att ta sig till och från skolan på egen hand.

I yrkande 3 föreslås att regeringen bör säkerställa att dessa nationella riktlinjer även omfattar bestämmelser om hur behovet av skolskjuts ska bedömas och hur snabbt beslut om skolskjuts ska fattas efter det att ett sådant behov uppstått, för att garantera elevernas rätt till utbildning utan onödiga avbrott.

I yrkande 4 framgår att regeringen bör införa mekanismer för uppföljning och tillsyn av kommunernas tillhandahållande av skolskjuts för att säkerställa att riktlinjerna följs och att elevernas rättigheter skyddas.

I motion 2024/25:217 av Lina Nordquist (L) vill motionären ha en översyn av möjligheten till skolskjuts för grundskoleelever som har vårdnadshavare i olika kommuner så att en kommun får ett större ansvar för dessa barns skolväg från den plats i kommunen där barnen kliver av en buss eller ett lokaltåg, eller från det att barnen korsar gränsen till den kommun där de går i skolan.

Skolval

Gällande rätt

Placering vid en kommunal skola

I 2 kap. skollagen (2010:800) finns bestämmelser om huvudmän och ansvarsfördelningen inom skolväsendet. Inom skolväsendet är kommuner, i vissa fall regioner och enskilda, huvudmän för förskolan, förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan, den anpassade gymnasieskolan och fritidshemmet. Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Skyldigheten fullgörs genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för alla i kommunen som är berörda. Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för (10 kap. 24 § skollagen). När det gäller den anpassade grundskolan kan huvudmannen antingen anordna anpassad grundskola i egen regi eller komma överens med en annan kommun om att den i sin anpassade grundskola ska ta emot de elever som hemkommunen ansvarar för. Det krävs inte särskilda skäl för en sådan överenskommelse när det gäller den anpassade grundskolan (11 kap. 24 § skollagen).

Det är möjligt att välja en grundskola både i och utanför hemkommunen. En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola (10 kap. 25 § skollagen).

Att elever ska ha nära till skolan framgår av 10 kap. 29 § skollagen. I bestämmelsen sägs att varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt för eleverna från kommunikationssynpunkt. Varje kommun ska organisera sin grundskola så att ingen elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet. Avsteg från bestämmelsen får dock göras om förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen måste anordna skolgång på ett sådant sätt att eleven kan bo kvar i hemmet under skolgången. Vid bedömningen ska särskild vikt fästas vid elevens ålder.

I 10 kap. 30 § skollagen anges att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola. I bestämmelsen sägs också att kommunen i annat fall endast får frångå elevens vårdnadshavares önskemål om den önskade placeringen skulle medföra

betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen eller om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

För kommunala skolor som har begränsat sin utbildning till att avse elever som behöver särskilt stöd (resursskolor) gäller särskilda regler för urval. Om det inte finns plats för alla sökande ska ett urval göras. Vid urval ska de elever som har störst behov av det särskilda stöd som resursskolan erbjuder prioriteras (10 kap. 31 a § skollagen).

Mottagande och urval till en fristående skola

Vårdnadshavare kan välja en fristående skola för sitt barn. En fristående skola ska vara öppen för alla elever som har rätt till utbildning i den aktuella skolformen (se t.ex. 10 kap. 35 § skollagen). Utbildningen får dock begränsas till att avse vissa årskurser, elever som är i behov av särskilt stöd (resursskola), eller vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana speciellt anpassade utbildningar. Enligt 10 kap. 36 § skollagen ska urvalet, om det inte finns plats för alla sökande, göras på grunder som är förenliga med 35 § skollagen och som Skolinspektionen godkänner, om inte annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 kap.9 § tredje stycket skollagen om tester och prov som villkor för antagning eller grund för urval, andra föreskrifter som avser fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning eller särskilda utbildningar, eller ett beslut som har fattats med stöd av 10 kap. 9 a § om färdighetsprov i musik som villkor för antagning. I 11 kap. 34 och 35 §§ skollagen finns motsvarande bestämmelser för den anpassade grundskolan.

De urvalsgrunder som Skolinspektionen med ledning av lagstiftningen har godkänt om det finns fler sökande elever än platser på en fristående skola är anmälningsdatum, syskonförtur, geografisk närhet och vissa verksamhetsmässiga samband (Kötid som urvalsgrund, skolinspektionen.se). Grunderna som skolorna använder får inte vara dolda, dvs. de ska vara transparenta för den som är intresserad av att söka till skolan.

När det gäller mottagande av elever till en fristående gymnasieskola framgår det av 15 kap. 33 § skollagen att varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan. Mottagandet till en viss utbildning får dock begränsas till att avse elever som är i behov av särskilt stöd (resursskola), eller vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Bakgrund och pågående arbete

Propositionen Ett mer likvärdigt skolval

I proposition 2021/22:158 Ett mer likvärdigt skolval behandlades de förslag i betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) som rör allsidig social sammansättning och reglerade urvalsgrunder. I propositionen föreslogs ändringar i skollagen i fråga om urvalsgrunder för förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan (sedan

2023 den anpassade grundskolan) för ett mer rättvist skolval och förtydliganden av bestämmelserna om villkor för nyetablering av fristående skolor. Vidare föreslogs bl.a. att huvudmän för förskoleklassen och grundskolan aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever, att urvalsgrunder som ska få användas vid urval till förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska regleras i skollagen, att Skolinspektionen vid prövning av ansökningar om nyetableringar av fristående skolor särskilt ska beakta elevers rätt till en likvärdig utbildning och att kommuner ska vara skyldiga att yttra sig över ansökningar om godkännande. Något förslag om ett gemensamt skolvalssystem lämnades inte i propositionen.

Utbildningsutskottet avstyrkte merparten av regeringens förslag om ett mer likvärdigt skolval, bl.a. förslagen om urvalsgrunder och om att huvudmän aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever. Utskottet tillstyrkte dock propositionens förslag om att kommunala resursskolor med förskoleklass och fristående resursskolor med förskoleklass, grundskola och grundsärskola ska tillämpa urvalsgrunden att de elever som har störst behov av det särskilda stöd som resursskolan erbjuder ska prioriteras.

Tillkännagivande om ett nytt utvecklat skolval

Utskottet föreslog i samband med behandlingen av proposition 2021/22:158 Ett mer likvärdigt skolval ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om att regeringen ska återkomma med ett nytt förslag om ett utvecklat skolval som baseras på rimliga och förutsägbara kriterier, obligatoriskt skolval och bättre information och där bl.a. kötid finns med som möjlig urvalsgrund. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2021/22:UbU33, rskr. 2021/22:406).

Uppdrag till Skolverket om ett gemensamt skolvalssystem

Regeringen gav den 30 juni 2022 ett uppdrag till Skolverket att med utgångspunkt i relevanta analyser, slutsatser och förslag i betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) föreslå hur ett gemensamt skolvalssystem för förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan (sedan 2023 den anpassade grundskolan) administrerat av Skolverket kan organiseras och genomföras med utgångspunkt i de principer för urval som gäller i dag (U2022/02561). I uppdraget angavs att regeringen parallellt med att Skolverket genomförde uppdraget hade för avsikt att överväga på vilket sätt urvalsgrunderna borde förändras.

Skolverket redovisade uppdraget i juni 2023 i rapporten Uppdrag om ett gemensamt skolvalssystem (dnr 2022:2932). Skolverket bedömde i rapporten att det med hänsyn till rådande juridiska förhållanden inte är möjligt att införa ett gemensamt skolvalssystem i enlighet med den modell som föreslagits i betänkandet. Skolverket bedömde att underlaget i betänkandet var otillräckligt för att myndigheten skulle kunna lämna konkreta författningsförslag. Frågan bereds i Regeringskansliet (se skr. 2024/25:75 s. 304 och 305).

Skolskjuts

Bakgrund och gällande rätt

Elever i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan och anpassade gymnasieskolan har under vissa förutsättningar rätt till kostnadsfri skolskjuts till och från skolan. Enligt bestämmelserna har elever i dessa skolformer med offentlig huvudman rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Av regeringens förarbeten till skollagen framgår att alla dessa förutsättningar ska prövas individuellt i varje enskilt fall. I det enskilda fallet ska kommunen särskilt beakta elevens funktionsnedsättning och om behov finns hämta eleven vid elevens hem.

Rätten till kostnadsfri skolskjuts gäller inte för de elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall. Av förarbetena framgår att bedömningen av huruvida anordnandet av skolskjuts i dessa fall kan få ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen ska göras utifrån vilken skyldighet kommunen hade haft om eleven valt att gå i den skola som han eller hon placerats i (9 kap. 15 b §, 10 kap. 32 §, 11 kap. 31 § och 18 kap. 30 § skollagen samt prop. 2009/10:165 del 1 s. 381).

Skolskjuts i en annan kommun än hemkommunen kan beviljas i vissa situationer. Det gäller elever som med stöd av vissa bestämmelser går i skolan i en annan kommun än sin hemkommun och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen. Rätt till skolskjuts gäller då mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas och kommunens kostnader ska ersättas av elevens hemkommun (9 kap. 15 c §, 10 kap. 33 §, 11 kap. 32 § och 18 kap. 31 § skollagen).

När det gäller elever i en kommunal resursskola har de rätt till skolskjuts inom skolformerna grundskola och anpassad grundskola eftersom det är kommunen som beslutar om placering av en elev utifrån att eleven bedöms vara i behov av sådant särskilt stöd som resursskolan erbjuder. Det är alltså inte elevens vårdnadshavares önskemål som är avgörande för en placering vid en resursskola, utan kommunens professionella bedömning. En elev som kommunen har valt att placera vid sin kommunala resursskola har därför rätt till kostnadsfri skolskjuts om det behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet (10 kap. 31 a och 32 §§ och 11 kap. 30 a och 31 §§ skollagen).

För elever som går i fristående skolor i sin hemkommun gäller samma regler som för de elever som har valt att gå i en annan kommunal skola än den skola där hemkommunen annars skulle ha placerat dem. Det innebär att elever

i fristående skolor inom hemkommunen kan ha rätt till skolskjuts om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen (9 kap. 21 a §, 10 kap. 40 § och 11 kap. 39 § skollagen). En elev som går i en fristående skola i en annan kommun än hemkommunen har däremot inte rätt till skolskjuts.

Någon rätt för elever att få skolskjuts till och från fritidshemmet finns inte.

Skolministerns svar på fråga om barns rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom

Skolministern har svarat på fråga 2023/24:631 av Mattias Eriksson Falk (SD) om vilka initiativ skolministern är beredd att ta med anledning av barns rätt till skolskjuts vid allvarlig sjukdom. Skolministern framhåller att det inte finns något hinder i skollagstiftningen för huvudmannen att erbjuda skolskjuts även när en elev behöver det på grund av sjukdom. Skolministern förutsätter att huvudmannen och elevernas hemkommuner tar sitt ansvar för att tillförsäkra att alla elever får tillgång till den utbildning de har rätt till och i så hög utsträckning som möjligt tillgodoser deras behov.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om skolvalet bl.a. om ett förändrat skolvalssystem, gemensamt skolval och urval av elever kan utskottet konstatera att riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen under våren 2022 där regeringen uppmanades att återkomma med ett nytt förslag om ett utvecklat skolval (bet. 2021/22:UbU33). Utskottet kan konstatera att Skolverket därefter fick regeringens uppdrag att lämna förslag på hur ett gemensamt skolvalssystem för förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan (sedan 2023 anpassade grundskolan) administrerat av Skolverket kan organiseras och genomföras med utgångspunkt i de principer för urval som gäller i dag. När det gäller yrkanden om kötid som urvalsgrund vill utskottet framhålla att regeringen i uppdraget angav att den hade för avsikt att parallellt med att Skolverket genomförde uppdraget överväga på vilket sätt urvalsgrunderna bör förändras. Skolverket har i sin redovisning till regeringen anfört att det med hänsyn till rådande juridiska förhållanden inte är möjligt att införa ett gemensamt skolvalssystem och att underlaget i betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) är otillräckligt för att myndigheten ska kunna lämna konkreta författningsförslag. Utskottet noterar att Skolverket bedömer att ett antal områden behöver utredas vidare, bl.a. om de grunder för urval som får användas vid en fristående skolenhet ska anges i lag. Utskottet anser att regeringens beredning av ärendet inte bör föregripas. Utskottet avser inte heller att vidta några åtgärder med anledning av yrkanden om en allsidig social sammansättning eller om att införa ett förbud mot skolreklam. Vidare konstaterar utskottet att det inte finns någon skyldighet i skollagen eller annan lagstiftning för kommuner att finansiera skolgång i skolor utanför landets gränser. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2024/25:1931 (V)

yrkande 27, 2024/25:2503 (S) yrkandena 2 och 3, 2024/25:3024 (S) yrkandena 11–13, 2024/25:3161 (C) yrkandena 39 och 40 samt 2024/25:3217 (MP) yrkandena 14 och 75.

När det gäller yrkandena om att utvidga rätten till skolskjuts hänvisar utskottet till gällande rätt och avstyrker motionerna 2024/25:217 (L), 2024/25:915 (S) och 2024/25:2276 (SD) yrkandena 1–4.

Fristående skolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om etablering av fristående skolor, villkor för fristående skolor, skolor med konfessionell inriktning och offentlighetsprincipen i fristående skolor.

Jämför reservation 22 (S), 23 (V), 24 (C), 25 (MP), 26 (S), 27 (V), 28 (C), 29 (MP), 30 (S), 31 (SD), 32 (MP) och 33 (S, V, C, MP).

Motionerna

Etablering av fristående skolor

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 5 anser motionärerna att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag som innebär att aktiebolag inte får driva fristående skolor, förskolor, vuxenutbildning och fritidshem. Enligt motionärerna är alla bolagsformer tillåtna för fristående skolor i en del länder men det finns krav på att alla offentliga medel ska komma eleverna till godo. Det finns enligt motionärerna inget annat land i världen där aktiebolag och riskkapitalbolag kan göra vinster på att bedriva utbildningsverksamheter med offentliga medel.

I yrkande 6 begärs att regeringen, i väntan på en lagstiftning som reglerar möjligheten att göra vinst på skolverksamhet, bör återkomma med ett lagförslag som innebär ett etableringsstopp för friförskolor och friskolor.

I yrkande 10 föreslås att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att den som köper en friskola eller friskolekoncern ska bli skyldig att ansöka om tillstånd för att få driva skolan. Enligt motionärerna behövs det en lagstiftning som bättre skyddar eleverna mot oseriösa ägare.

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 44 vill motionärerna att man utreder möjligheten att lätta på vissa krav i tillståndprocessen för mindre, idéburna friskolor. Motionärerna understryker att kraven har gjort att allt färre idéburna och mindre friskolor, med mindre kapital, har möjlighet att etablera sig och att kapacitet måste prövas utifrån huvudmännens förutsättningar och särdrag.

I yrkande 46 anför motionärerna att utländskt ägarkapital i skolan ska vara föremål för särskild granskning av Skolinspektionen. Motionärerna framhåller

att utbildningssystemet är centralt för att säkra och utveckla Sveriges demokrati och att skolan behöver skyddas från oönskad yttre påverkan.

I yrkande 47 anförs att Skolinspektionen ska ges rätt att neka tillstånd med hänsyn till säkerhetspolitiska grunder.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 8 anser motionärerna att befintligt utbud ska väga tyngre vid beslut om etablering av nya skolor.

I yrkande 9 begärs ett etableringsstopp för nya vinstdrivande friskolor. Motionärerna anser att de vinstutdelande aktiebolagsskolorna ska förbjudas och att ett omedelbart etableringsstopp ska införas i avvaktan på ett vinststopp.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 begär motionärerna att det ska införas ett etableringsstopp för vinstdrivande skolor och förskolor som ska gälla fram till att en lösning är på plats för att stoppa vinstjakten i skolan. Skolmarknaden domineras allt mer av skolkoncerner med stora juridiska och strategiska resurser och motionärerna understryker att det kan innebära en förlust av kontroll från demokratiskt folkvalda till skolägare.

I yrkande 2 begärs att kommuner ska ha rätt till veto vid ansökningar om friskoleetableringar.

I motion 2024/25:373 av Adrian Magnusson (S) föreslås att man ska införa kommunal vetorätt vid friskoleetableringar.

I motion 2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2 önskar motionärerna att det införs etableringsstopp för nya friskolor.

I motion 2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 1 föreslås förbud mot vinstuttag ur svensk skola samt att det införs ett etableringsstopp för vinstdrivande skolor i väntan på ett vinstförbud.

I yrkande 4 föreslås att det ska införas ett kommunalt veto mot friskoleetableringar.

I motion 2024/25:2692 av Arber Gashi (S) anser motionären att man ska ge kommunerna vetorätt vid skoletableringar.

Villkor för fristående skolor

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4 föreslås att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att det sätts stopp för vinstjakten och marknadsstyrningen i skolan, förskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Motionärerna anser att skattemedel enbart ska kunna användas till den verksamhet som de är avsedda för, och det ska inte finnas incitament att bedriva verksamheten på något annat sätt eller med andra mål än alla elevers lika rätt till kunskap.

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 anförs att det bör bli förbjudet för fristående aktörer i skolan och förskolan att ta ut vinst eller andra former av kapital vid uppvisande av bristande kvalitet. Enligt motionärerna ska det vara omöjligt att ta ut vinst eller på annat sätt föra över kapital till ägarna från skolor med stora kvalitetsbrister.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6 framhåller motionärerna att skolans syfte alltid ska vara utbildning – aldrig vinst. Därför hör aktiebolag med vinstsyfte inte hemma i skolan. Marknads-skolan har enligt motionärerna skapat en ny logik kring utbildningssektorn som inte bara ändrar villkoren för de skolor som är vinstutdelande, utan också för andra fristående skolor och kommunala skolor.

I yrkande 13 anser motionärerna att det är hög tid att förbjuda de vinstutdelande aktiebolagsskolorna och få bort marknadslogiken ur skolan.

I yrkande 17 anser motionärerna att friskolor ska rapportera in frånvaro till kommunen, vilket de kommunala skolorna redan gör.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 10 anføres att man behöver bryta upp skolkoncernerna och begränsa hur många skolor som får ingå i en koncern. Snåriga ägarupplägg försvårar enligt motionärerna insyn och kontroll och därför krävs särskilda åtgärder för att stoppa skolkoncernernas vinstjakt. Det ska därför utredas hur antalet skolor i en koncern kan begränsas och hur ett lämpligt maxtak skulle se ut.

I yrkande 14 anser motionärerna att vinstuttag i skolan ska förbjudas. Motionärerna framhåller att skattepengar används till expansion och uppköp och delas ut till riskkapitalbolagens aktieägare, i stället för att användas till skolböcker och till fler anställda lärare. Skolor ska enligt motionärerna fokusera på barnens lärande – inte på vinstjakt.

I yrkande 17 anser motionärerna att det ska införas ett vinstförbud på förskolans område. Möjligheten att göra vinst i skolan skapar incitament för oseriösa aktörer att söka sig till skolväsendet. Skattepengar används till expansion och uppköp och delas ut till riskkapitalbolagens aktieägare, istället för att användas till skolböcker och till fler anställda lärare.

I yrkande 57 begär motionärerna att regeringen ska tillsätta en utredning om hur vinstjakten kan stoppas inom gymnasieskolan och kvaliteten säkerställas inom yrkes- och lärlingsutbildningar. Motionärerna framför att yrkesutbildningar, i synnerhet gymnasielärlingsutbildningar, har blivit en lukrativ utbildningsverksamhet för vinstdrivande skolföretag eftersom skolföretagen då kan skära ned på kostnaderna för både utbildningsmiljöer och lokaler när eleverna är ute på praktik och företagen får ett extra statsbidrag för lärlingsinriktningen.

I motion 2024/25:1633 av Lawen Redar (S) vill motionären att det ska införas ett vinstförbud på förskolans område.

I motion 2024/25:2687 av Lawen Redar (S) föreslås att vinstutdelningen i den svenska skolan ska stoppas.

Skolor med konfessionell inriktning

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 15 vill motionärerna att ett förbud mot konfessionella friskolor utreds. Motionärerna anser att utbildningen ska vara fri från religiös påverkan och att barns och elevers religionsfrihet ska respekteras. Därför vill motionärerna att det utreds

om det är möjligt med hänsyn till Europakonventionen och nationella minoriteters rättigheter att införa ett förbud mot konfessionella friskolor.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 15 föreslår motionärerna att det ska införas ett förbud mot religiösa friskolor. Motionärerna anser att religiös påverkan inte hör hemma i skolan och att den införda regleringen i skollagen om tydligare krav och skärpta regler för religiösa friskolor inte är tillräcklig.

I kommittémotion 2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21 anser motionärerna att regeringen borde överväga ett förbud mot konfessionell inriktning inom pedagogisk omsorg.

I motion 2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 5 föreslås ett förbud mot konfessionella skolor, förskolor och fritidshem.

I motion 2024/25:318 av Erik Hellsborn (SD) anser motionären att regeringen bör verka för att specificera trosinriktning för konfessionella skolor.

Offentlighetsprincipen i fristående skolor

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8 anför att offentlighetsprincipen bör införas i fristående skolor. Motionärerna anser att statistik som rör elever och lärare inte ska betraktas som affärshemligheter och att offentlighetsprincipen är så central i en demokrati och därför bör omfatta alla skolor.

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 vill motionärerna införa offentlighetsprincipen brett i svensk skola och därigenom se till att det råder mer jämlika spelregler för samtliga skolhuvudmän, inklusive fristående skolor. Vid ett skolval är det enligt motionärerna extra viktigt att den information som finns tillgänglig om huvudmän och skolor går att lita på. Därför måste utgångspunkten vara att förskolor och skolor oavsett huvudman ska lyda under offentlighetsprincipen.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 vill motionärerna omedelbart återinföra offentlighetsprincipen för alla skolor. Motionärerna framför att det finns en lång tradition i Sverige av öppenhet och transparens när det gäller myndighetsutövning och att även skolor ägnar sig åt myndighetsutövning och förvaltar stora mängder skattepengar. Att friskolor inte omfattas av offentlighetsprincipen är därför helt orimligt enligt motionärerna.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 8 anser motionärerna att offentlighetsprincipen även ska omfatta friskolor. Motionärerna framhåller att offentlighetsprincipen är en central del i den svenska demokratin och rättsordningen och att svenska folket därför ska ha rätt och möjligheter att eftersöka och ta del av information om hur offentliga medel används oavsett om det handlar om kommunala skolor eller friskolor.

I motion 2024/25:1048 av Gustaf Lantz (S) önskar motionären att regeringen kommer med ett förslag som ger en kommun rätt att ta del av uppgifter från skolor som den finansierar.

Etablering av fristående skolor

Gällande rätt

Godkännande av enskilda som huvudmän

Grundläggande regler om godkännande av enskilda som huvudmän för skolväsendet finns i 2 kap. 5–7 §§ skollagen (2010:800). Enskilda (fysiska eller juridiska personer) får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskolan, förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan, den anpassade gymnasieskolan och fritidshemmet (5 § första stycket). Juridiska personer är organisationer av olika slag, t.ex. de olika förenings- och företagsformer som finns som ekonomisk eller ideell förening, handelsbolag, aktiebolag eller stiftelse. Ett godkännande ska enligt 5 § andra stycket lämnas om den enskilde

1. genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten
2. har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten
3. i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen.

För att godkännande ska lämnas krävs att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om ansökan avser gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser ansökan en förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola krävs det därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Enligt 5 a § ska i fråga om en juridisk person prövningen om godkännande enligt 5 § andra stycket 1 sammantaget avse

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter
3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag
4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten

För ett godkännande krävs vidare enligt 5 § tredje stycket att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs det att samtliga som anges i 5 a § bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan

och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas. En sökande ska enligt 5 b § inte anses som lämplig om det finns en risk för att barn eller elever i den verksamhet som ansökan avser kommer att utsättas för våld, tvång eller hot, diskriminering eller kränkande behandling eller påverkan som syftar till motarbetande av grundläggande fri- och rättigheter eller det demokratiska styrelseskicket.

Enligt 5 c § ska en enskild som ansöker om att bli godkänd som huvudman för en utbildning i sin ansökan ange om den sökta verksamheten ska ha en konfessionell inriktning. Den sökande behöver inte ange vilken konfessionell inriktning.

Innan en enskild huvudman startar utbildning inom förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan, den anpassade gymnasieskolan eller fritidshemmet ska samråd om den kommande verksamheten ske mellan den enskilde och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om utbildningen ska bedrivas i form av gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola, ska kommunen ge närliggande kommuner tillfälle att medverka i samrådet (6 a §). Av 2 kap. 2 § skolförordningen framgår att när Skolinspektionen handlägger ärenden om godkännande som enskild huvudman ska den kommun där utbildningen ska bedrivas ges tillfälle att yttra sig. När kommunen yttrar sig bör den bifoga en konsekvensbeskrivning till sitt yttrande.

Tillsyn och etableringskontroll

Av 26 kap. 3 § skollagen framgår att Skolinspektionen har tillsyn över att enskilda som godkänts fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§ skollagen. Skolinspektionen ska inom ramen för sin tillsyn genomföra en kontroll av den verksamhet som en enskild huvudman avser att bedriva (etableringskontroll), om Skolinspektionen godkänt den enskilde som huvudman. Etableringskontrollen ska genomföras innan utbildningen startar (26 kap. 9 a § skollagen). Skolinspektionen kan återkalla ett godkännande om huvudmannen inte har följt ett föreläggande och ett missförhållande är allvarligt eller om huvudmannen vid etableringskontrollen inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd (26 kap. 13 § skollagen). Ett godkännande får även återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande (26 kap. 14 § skollagen).

Bakgrund och pågående arbete

Förslag om kommuners skyldighet att yttra sig vid nyetablering av fristående skolor

I proposition 2021/22:158 Ett mer likvärdigt skolval föreslogs dels ändringar i skollagen i fråga om urvalsgrunder för förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan (sedan 2023 anpassade grundskolan) för ett mer rättvist skolval, dels förtydliganden av bestämmelserna om villkor för nyetablering av fristående skolor. När det särskilt gäller det senare föreslogs i propositionen

bl.a. att Skolinspektionen vid prövning av ansökningar om nyetableringar av fristående skolor särskilt ska beakta elevers rätt till en likvärdig utbildning och att kommuner ska vara skyldiga att yttra sig över ansökningar om godkännande. Utbildningsutskottet avstyrkte dessa förslag. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2021/22:UbU33, rskr. 2021/22:406).

Tilläggsdirektiv till Utredningen om vinst i skolan – särskilt om kommuners yttranden i ärenden om godkännande av enskild som huvudman

Regeringen beslutade i juli 2023 att ändra uppdraget till Utredningen om vinst i skolan (dir. 2023:109). Uppdraget ändrades så att utredaren bl.a. ska föreslå en utvidgad ägar- och ledningsprövning. När det gäller frågan om skolor som har utländska ägare hänvisar regeringen i direktiven till att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har framfört (U2023/01480) att det försämrade omvärldsläget belyser behovet av att åstadkomma en tydlighet i fråga om vilka aktörer som kan verka inom skolväsendet. Det bör därför enligt regeringen övervägas om det är möjligt och lämpligt att endast juridiska personer med säte i Sverige eller i ett annat EU-land eller i ett EES-land genom ett direkt eller indirekt ägande ska kunna ha ett väsentligt inflytande över verksamheten i en förskola eller skola.

Regeringen framhåller i direktiven att det framgår av proposition 2021/22:158 att det förekommer att kommuner inte yttrar sig över ansökningar om att etablera nya skolor. Det är vidare vanligt att yttranden som inkommer inte kan användas av Skolinspektionen i dess prövning av ansökningar från enskilda om att godkännas som huvudman, t.ex. för att de är alltför generellt hållna. För att tillförsäkra Skolinspektionen ett gediget underlag för sin prövning anser regeringen i direktiven att det bör vara obligatoriskt för kommuner att yttra sig över en ansökan om att få etablera en skola och att frågan därför bör ses över på nytt. Utredaren ska därför

- överväga och lämna förslag som innebär att kommuner obligatoriskt ska yttra sig över en ansökan om att få etablera en skola och vad ett sådant yttrande ska innehålla
- analysera tillämpningen av regleringen av prövning av ansökningar från enskilda om att godkännas som huvudman när det gäller den bedömning av negativa konsekvenser som ska göras inom ramen för prövningen
- vid behov föreslå ändringar i regleringen, och lämna nödvändiga författningsförslag.

Delbetänkande från Utredningen om vinst i skolan

Utredningen om vinst i skolan ifrågasätter i sitt delbetänkande Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37) om det är förenligt med regelverket om den inre marknaden att införa ett generellt förbud mot att juridiska personer som har säte i ett land utanför EU/EES får väsentligt inflytande över en förskola eller skola. Syftet med ett sådant förbud kan i stället enligt utredningen delvis

komma att uppnås genom den lag om granskning av utländska direktinvesteringar som trädde i kraft den 1 december 2023.

Utredningen aviserar att den avser att lämna förslag på en reglering som ger tillsynsmyndigheterna ökade möjligheter att hindra olämpliga fysiska och juridiska personer från att genom ägande eller på annat sätt utöva inflytande över en enskild huvudman. Förslaget ska gälla såväl inhemska som utländska aktörer. Vidare bedömer utredningen att det också kan finnas behov av lagändringar som avser godkännanden när en huvudman får ändrade ägarförhållanden. Utredningen avser att lämna sådana förslag i sitt slutbetänkande som ska redovisas senast den 31 december 2025.

Villkor för fristående skolor

Pågående arbete

Utredningen om vinst i skolan – särskilt om vinstutdelning m.m.

Regeringen beslutade den 30 juni 2022 kommittédirektiv om att lämna förslag på en reglering som säkerställer att de skattemedel som avsätts för skolan används till det de är avsedda för, dvs. att finansiera driften av skolverksamhet (dir. 2022:102).

Regeringen beslutade i juli 2023 att ändra uppdraget till Utredningen om vinst i skolan (dir. 2023:109). Uppdraget ändrades så att utredaren bl.a. ska föreslå vissa vinstutdelningsförbud eller annan vinstutdelningsbegränsning och skärpta sanktioner. Utredaren ska bl.a. utreda och föreslå förbud mot vinstutdelning eller annan vinstutdelningsbegränsning under de första åren efter en nyetablering, vid ägarbyten och vid kvalitetsbrister. Utredaren ska även överväga om det är lämpligt att införa krav på att mottagna offentliga bidrag ska användas i skolverksamheten för att huvudmannen ska få ta emot statliga bidrag som avser att åtgärda kvalitetsbrister eller annars höja kvaliteten i verksamheten, och vid behov lämna förslag på sådana krav.

Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 19 september 2024 ändrades uppdraget och utvidgades enligt följande (dir. 2024:85).

Utredaren fick bl.a. i uppdrag att

- utreda och föreslå hur en reglering som ger tillsynsmyndigheterna ökade möjligheter att hindra olämpliga fysiska och juridiska personer från att genom ägande eller på annat sätt utöva ett inflytande över en enskild huvudman kan utformas,
- utreda om andra huvudmän i samma koncern bör beaktas när det gäller bristande vilja eller förmåga att fullgöra sina skyldigheter vid återkommande brister i en verksamhet,
- utreda och föreslå under vilka förutsättningar tillsynsmyndigheterna ska kunna fatta beslut som innebär att enskilda huvudmän inte får statliga medel i de fall förskole- eller skolenheter över tid uppvisar bristande eller otillräckliga resultat när det gäller utbildningens kvalitet eller barns och elevers kunskapsutveckling,

- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningen föreslår i sitt delbetänkande Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37) bl.a. att det ska införas vinstutdelningsförbud för skolor som startas, byter ägare, missköter sig eller får riktade statsbidrag av staten. Förbudet hindrar enskilda huvudmän från att exempelvis dela ut vinst från fristående skolor, förskolor och fritidshem. Utredningen föreslår också att det i skollagen ska införas krav på särredovisning. Det innebär att en enskild huvudman som bedriver skolverksamhet i mer än en skolenhet ska redovisa verksamheten i varje enskild enhet separat. Det föreslås även gälla om en enskild huvudman bedriver annan verksamhet än skolverksamhet. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Skolor med konfessionell inriktning

Gällande rätt

Utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell (1 kap. 6 § skollagen). När det gäller fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem är det undervisningen som ska vara icke-konfessionell (1 kap. 7 § skollagen).

Enligt 2 kap. 5 c § skollagen ska en enskild som ansöker om att bli godkänd som huvudman för en utbildning i sin ansökan ange om den sökta verksamheten ska ha en konfessionell inriktning. Den sökande behöver inte ange vilken konfessionell inriktning. Om huvudmannen för en fristående skola, en fristående förskola eller ett fristående fritidshem har fått godkännande att bedriva utbildningen med konfessionell inriktning, får andra aktiviteter i utbildningen än undervisningen ha en sådan inriktning (1 kap. 7 a § skollagen).

Med konfessionell inriktning menas en inriktning på verksamheten som innebär att det där förekommer konfessionella inslag. Med konfessionella inslag avses bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag (1 kap. 3 § skollagen).

I en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från det som anges i 1 kap. 5 § skollagen om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag. Deltagandet i konfessionella inslag ska alltid vara frivilligt och huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn eller elever är införstådda med detta.

Vidare ska ett konfessionellt inslag avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen. Om det i undantagsfall inte är möjligt att avgränsa ett konfessionellt inslag från en annan aktivitet i utbildningen utan att syftet med aktiviteten går förlorat, får det konfessionella inslaget ingå i aktiviteten. Om ett barn eller en elev inte vill delta i en aktivitet där ett konfessionellt inslag ingår ska barnet eller eleven erbjudas att ta del i en likvärdig aktivitet som inte innehåller sådana inslag (1 kap. 7 b § skollagen).

Vid fristående förskolor med konfessionell inriktning får konfessionella inslag endast förekomma i begränsad omfattning och vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat barnens vårdnadshavare om. Vid fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning får konfessionella inslag endast förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat om. Sådan information ska lämnas till barnets vårdnadshavare, och i mellanstadiet och i högstadiet, även till eleven.

I gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan ska informationen lämnas till eleven och elevens vårdnadshavare (1 kap. 7 c § skollagen). Informationen enligt 7 c § ska innehålla uppgifter om

1. vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma
2. vilken likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag som erbjuds som ett alternativ till en aktivitet där sådana inslag ingår
3. en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt (7 d §).

Pågående arbete

Skolinspektionens årsredovisning för 2024

Av Skolinspektionens årsredovisning för 2024 framgår att Skolinspektionen med anledning av två regeringsuppdrag har förstärkt sin tillsyn av skolor med konfessionell inriktning, bl.a. genom att inleda riktad tillsyn utifrån regeringsuppdragen på flera skolor med konfessionell inriktning (regeringsuppdragen Fristående skolor med konfessionell inriktning och andra skolor där det förekommer konfessionella inslag samt Skolor med problematik avseende våldsbejakande extremism m.m. beslutade i myndighetens regleringsbrev för budgetåren 2022 respektive 2024). I dessa fall har särskilt fokus varit områdena konfessionella inslag i utbildningen och att undervisningen ska vara saklig, allsidig och vila på vetenskaplig grund. Skolinspektionen har under 2024 fattat flera beslut med brister inom området. Bristerna har varierat i omfattning, karaktär och har lett till olika typer av ingripanden.

Skolinspektionen anser att det är rimligt att förvänta sig att myndighetens förstärkning av tillsynen av skolor med konfessionell inriktning ska leda till att dessa skolor får en ökad kunskap om regelverket inom dessa områden och vidtar nödvändiga åtgärder för att efterleva författningarnas krav. Skolinspektionen framhåller i rapporten att det i viss mån även kan ge en spridningseffekt för att öka kunskapen och regelefterlevnaden vid andra skolor med konfessionell inriktning, dvs. att huvudmän implementerar och efterlever den nya lagstiftning som trädde i kraft den 2 januari 2023, som ställer skärpta och tydligare krav när det gäller användningen av konfessionella inslag i utbildningen. Antalet brister inom området konfessionella inslag kan enligt Skolinspektionen till stor del förklaras av den nya lagstiftningen med tillhörande förarbeten.

Offentlighetsprincipen i fristående skolor

Skolinformationsutredningen lämnade sitt slutbetänkande Offentlighetsprincipen eller insynslag – Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet (SOU 2024:28) i april 2024. Utredningen föreslår att vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar ska gälla också handlingar hos huvudmän för bl.a. fristående skolor, förskolor och fritidshem. De privata aktörerna ska även jämföras med myndigheter vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen. Detta ska regleras i en ny bestämmelse som utredningen föreslår ska placeras som 2 kap. 3 a § offentlighets- och sekretesslagen. Syftet med förslaget är att säkerställa tillgången till skolinformation, att myndigheter och kommuner ska kunna utföra sina författningsreglerade uppgifter och att föräldrar och elever ska ha god tillgång till information inför skolval.

I slutbetänkandet föreslår utredningen också en särskild lag, lagen om rätt till insyn hos enskilda huvudmän inom skolväsendet, som ger allmänheten en rätt till insyn i verksamheten hos fristående förskolor, skolor och fritidshem. Syftet med den nya lagen, förkortad insynslagen, är att tillgodose allmänhetens intresse av insyn i enskilda huvudmän. Insynslagen ska ge enskilda och myndigheter rätt till insyn i vissa angivna handlingstyper hos enskilda huvudmän inom skolväsendet. Lagen medför en skyldighet för huvudmännen att ge den insyn som följer av lagen. Det är enskilda huvudmän för förskolan, förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan, den anpassade gymnasieskolan och fritidshemmet som ska omfattas av insynslagen.

Betänkandet har remitterats. Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) remitterade samtidigt promemorian Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet (dnr U2024/01169). Promemorian kompletterar Skolinformationsutredningens förslag och bedömningar med förslag på regler som underlättar hanteringen för mindre enskilda huvudmän. Förslaget innebär att offentlighetsprincipen införs i fristående skolor, förskolor och fritidshem, men med lättnadsregler när det gäller hanteringen av handlingar för mindre, enskilda huvudmän som driver högst två skolor eller förskolor. Större huvudmän föreslås omfattas av lättnadsregler under det första året efter införandet av offentlighetsprincipen. Efter det första året omfattas de av offentlighetsprincipen i sin helhet.

Förslagen bereds i Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utskottets ställningstagande

Etablering av fristående skolor

Utskottet vill när det gäller yrkanden om kommunalt veto vid etablering av fristående skolor inledningsvis framhålla det gällande regelverket av vilket det framgår att det ska ske ett samråd mellan en enskild huvudman som avser att starta en utbildning och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Vidare

ska kommunen få tillfälle att yttra sig under Skolinspektionens handläggning av ärenden om godkännande som enskild huvudman. Utskottet vill i detta sammanhang uppmärksamma att regeringen i tilläggsdirektiv till Utredningen om vinst i skolan har gett utredningen i uppdrag att överväga och lämna förslag som innebär att kommuner obligatoriskt ska yttra sig över en ansökan om att få etablera en skola och vad ett sådant yttrande ska innehålla. Utredningen ska även analysera tillämpningen av regleringen av prövning av ansökningar från enskilda att godkännas som huvudman när det gäller den bedömning av negativa konsekvenser som ska göras inom ramen för prövningen.

När det gäller yrkanden om ändringar i regleringen av enskilda som ansöker om att bli godkända som huvudmän hänvisar utskottet till gällande rätt och avvaktar förslagen från Utredningen om vinst i skolan som har i uppdrag att föreslå bl.a. en utvidgad ägar- och ledningsprövning. Utskottet kan konstatera att utredningen i sitt delbetänkande aviserar att den ska komma med förslag i slutbetänkandet som ger tillsynsmyndigheterna ökade möjligheter att hindra olämpliga fysiska och juridiska personer från att genom ägande eller på annat sätt utöva inflytande över en enskild huvudman och som ska gälla såväl inhemska som utländska aktörer. Vidare avser utredningen att lämna förslag i slutbetänkandet som rör godkännanden när en huvudman får ändrade ägarförhållanden.

Utskottet anser att utredningens arbete inte bör föregripas och avstyrker därmed motionerna 2024/25:373 (S), 2024/25:1683 (S) yrkande 2, 2024/25:1931 (V) yrkandena 5, 6 och 10, 2024/25:2503 (S) yrkandena 1 och 4, 2024/25:2692 (S), 2024/25:3024 (S) yrkandena 1 och 2, 2024/25:3161 (C) yrkandena 44, 46 och 47 samt 2024/25:3217 (MP) yrkandena 8 och 9.

Villkor för fristående skolor

Utskottet kan konstatera att ett flertal yrkanden handlar om förbud mot vinstuttag, om vinstförbud och om vinstjakt. Utskottet hänvisar till att Utredningen om vinst i skolan i sitt delbetänkande bl.a. föreslår att det ska införas vinstutdelningsförbud för skolor som startas, byter ägare, missköter sig eller får riktade statsbidrag av staten och som ska hindra enskilda huvudmän från att exempelvis dela ut vinst från fristående skolor, förskolor och fritidshem.

Utskottet avvaktar regeringens beredning av frågan och utredningens slutbetänkande och avstyrker motionerna 2024/25:1633 (S), 2024/25:1931 (V) yrkande 4, 2024/25:2687 (S), 2024/25:3024 (S) yrkandena 10, 14, 17 och 57, 2024/25:3161 (C) yrkande 42 samt 2024/25:3217(MP) yrkandena 6, 13 och 17.

Skolor med konfessionell inriktning

När det gäller yrkanden om att fristående skolor med konfessionell inriktning ska förbjudas vill utskottet inledningsvis framhålla att undervisningen i alla

skolor och förskolor ska vara icke-konfessionell, vilket innebär att det i undervisningen inte får förekomma inslag av utövande bekännelsekaraktär.

I januari 2023 trädde lagändringar i skollagen i kraft som innebär bl.a. att enskilda som ska bedriva verksamhet med en konfessionell inriktning nu ska uppge detta till Skolinspektionen – dock inte vilken trosuppfattning inriktningen avser. Vidare har det införts en skyldighet för huvudmän att informera vårdnadshavare och elever om konfessionella inslag. Dessa inslag ska som huvudregel vara skilda från övriga aktiviteter inom utbildningen. Syftet är att eleverna ska kunna välja om de vill delta i sådana inslag eller inte. Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram att Skolinspektionen har fått regeringens uppdrag att förstärka sin tillsyn och annan granskning av skolor med konfessionell inriktning. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2024/25:318 (SD), 2024/25:1448 (SD) yrkande 21, 2024/25:2503 (S) yrkande 5, 2024/25:3024 (S) yrkande 15 och 2024/25:3217 (MP) yrkande 15.

Offentlighetsprincipen i fristående skolor

När det gäller yrkanden med förslag om att offentlighetsprincipen ska gälla enskilda skolhuvudmän vill utskottet hänvisa till Skolinformationsutredningen som i sitt slutbetänkande bl.a. föreslår att offentlighetsprincipen ska införas i fristående skolor, förskolor och fritidshem. Utredningen föreslår också en särskild lag som ger allmänheten en rätt till insyn i verksamheten hos fristående förskolor, skolor och fritidshem. Vidare har regeringen i en särskild promemoria föreslagit lätnadsregler när det gäller hanteringen av handlingar för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet. Utskottet anser att regeringens beredning av ärendet inte bör föregripas och avstyrker därmed motionerna 2024/25:1048 (S), 2024/25:1931 (V) yrkande 8, 2024/25:3024 (S) yrkande 8, 2024/25:3161 (C) yrkande 13 och 2024/25:3217 (MP) yrkande 12.

Tillsyn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ansvaret och villkoren för tillsynen, Skolinspektionens sanktionsmöjligheter och anmälnings-skyldighet vid brister och missförhållanden.

Jämför reservation 34 (S), 35 (MP), 36 (V), 37 (S) och 38 (V).

Motionerna

Ansvar och villkoren för tillsynen

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 16 föreslås att Skolinspektionen ska ta över prövningen och tillsynen av enskilda förskolor. Motionärerna framför att Skolinspektionen har anmärkt på att

många kommuner, särskilt mellanstora och mindre, inte förmår att sköta den tillsynen och att Skolinspektionen därför bör få uppdraget för att säkerställa att barnen får en verksamhet som garanterat utgår från läroplanen samt vetenskap och beprövad erfarenhet.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4 begärs att regeringen ska ge Skolinspektionen i uppdrag att särskilt granska skolor som i sin betygssättning avviker från t.ex. resultat på nationella prov och inrätta en visselblåsarfunktion för betygsfusk.

I yrkande 5 anser motionärerna att det ska införas kännbara sanktioner mot skolor som uppvisar brister i sin betygssättning.

I motion 2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högström (båda M) yrkande 2 vill motionärerna att man, för att säkerställa att kommuner följer skollagen i fråga om stöd till alla elever, ska se över möjligheten att förtydliga förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion så att tillsynen även omfattar att undersöka stödåtgärder för elever med funktionsnedsättning.

I yrkande 3 föreslår motionärerna att man ska se över möjligheten att skärpa Skolinspektionens tillsyn i ärenden om hög frånvaro och bristande stöd till elever.

I motion 2024/25:2019 av Lars Johnsson (M) föreslås en översyn av tillsynen av landets fristående förskolor där det övervägs att ansvaret för tillsynen förs över till Skolinspektionen.

I motion 2024/25:1280 av Mathias Bengtsson (KD) framhåller motionären att regeringen bör säkerställa att Skolinspektionens granskningar utförs på ett rättssäkert sätt. Det är enligt motionären både positivt och nödvändigt att Skolinspektionen granskar konfessionella skolor, men tillsynen måste ske rättssäkert med en hög professionalitet.

Skolinspektionens sanktionsmöjligheter

I partimotion 2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 anser motionärerna att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som ställer krav på transparens och öppenhet från alla inblandade myndigheter vid stängningen av skolor. Enligt motionärerna finns det exempel på skolor som stängts efter påståenden från Säkerhetspolisen som inte haft belägg i offentliga dokument.

I yrkande 13 föreslås att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att införa andra både kort- och långsiktiga alternativ till åtgärder än omedelbar stängning under tiden det sker en rättslig prövning. För att säkerställa att en hastig nedstängning av skolor inte drabbar eleverna bör det enligt motionärerna finnas möjlighet att vidta åtgärder såsom statlig tvångsförvaltning i stället för stängning.

Anmälningsskyldighet vid brister och missförhållanden

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25 vill motionärerna införa en lexlagstiftning för skolväsendet med krav på att en

skolverksamhet ska bli skyldig att anmäla allvarliga olägenheter och brister i stöd och undervisning som eleverna har rätt till enligt skollagen. Motionärerna lyfter fram att lärare som larmat om brister har riskerat att drabbas av repressalier och att det finns rektorer som har fått tillrättavisningar när det har vägrat att genomföra besparingar som står i konflikt med elevernas rätt.

I kommittémotion 2024/25:467 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 4 anför motionärerna att regeringen bör återkomma med ett lagförslag liknande vårdens lex Sarah och lex Maria som innebär en skyldighet för personal i skolan att anmäla missförhållanden i skolan eller risker för det. Motionärerna framhåller att nuvarande lagstiftning inte räcker till för att garantera att elever får det stöd och de anpassningar de har rätt till.

Gällande rätt

Skolinspektionens tillsynsansvar

I 26 kap. skollagen (2010:800) finns det bl.a. bestämmelser om tillsyn, ingripande vid tillsyn och statlig kvalitetsgranskning. Med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid granskningen (26 kap. 2 § skollagen). Av Skolinspektionens instruktion framgår att myndigheten har i uppgift att genom granskning av huvudmän och verksamheter verka för att alla barn och elever får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för eleverna. Inom ramen för detta ska myndigheten främja en stärkt likvärdighet mellan skolor och mellan förskolor.

Tillsynens omfattning – ansvarsfördelningen mellan Skolinspektionen och kommuner

Skolinspektionen har med några undantag tillsyn både över fristående skolor och offentliga skolor (som drivs av kommuner, regioner eller staten). Enligt 26 kap. 3 § skollagen har Skolinspektionen bl.a. tillsyn över skolväsendet, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet och över att enskilda som godkänts av Skolinspektionen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§ om ägar- och ledningsprövningen. Kommunerna utövar tillsyn över förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt (26 kap. 4 §). Enligt 26 kap. 3 § 4 skollagen utövar Skolinspektionen tillsyn över hur en kommun uppfyller sitt tillsynsansvar.

Tillsynsformer

Ett av Skolinspektionens uppdrag är att genomföra tillsyn. Tillsyn består av olika former av inspektioner och Skolinspektionen väljer inspektionsform utifrån situation. De former av tillsyn som Skolinspektionen arbetar med är planerad tillsyn, riktad tillsyn, tematisk tillsyn och etableringskontroll.

Ingripanden vid tillsyn

I 26 kap. 10–18 §§ skollagen finns det bestämmelser om ingripanden vid tillsyn.

Förelägganden och vite

Den grundläggande sanktion som Skolinspektionen har till sitt förfogande är föreläggande (26 kap. 10 § skollagen). Enligt 26 kap. 27 § får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande som avses i 10 § med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Återkallelse

Skolinspektionen kan återkalla ett godkännande, ett medgivande eller ett beslut om rätt till bidrag om ett föreläggande enligt 26 kap. 10 § inte har följts och missförhållandet är allvarligt (26 kap. 13 § skollagen). Skolinspektionen kan också med stöd av samma bestämmelse återkalla godkännandet om ett föreläggande inte har följts och den enskilde vid en etableringskontroll enligt 26 kap. 9 a § skollagen inte kan visa att rimliga åtgärder har vidtagits för att få till stånd ett samråd med den kommun där utbildningen ska bedrivas (se 2 kap. 6 a § skollagen). Ett godkännande av en enskild som huvudman inom skolväsendet eller för pedagogisk omsorg får även återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande (26 kap. 14 § skollagen). Vidare får en tillsynsmyndighet inom två år från ett beslut om föreläggande enligt 10 § som gäller ett allvarligt missförhållande återkalla ett godkännande, ett medgivande eller ett beslut om rätt till bidrag om det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten, och huvudmannen redan före föreläggandet har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten (26 kap. 15 § skollagen).

Verksamhetsförbud och statliga åtgärder för rättelse

När det gäller en verksamhet som bedrivs av en kommun eller en region får Skolinspektionen förbjuda huvudmannen att driva verksamheten vidare (verksamhetsförbud), om ett föreläggande enligt 10 § inte har följts, och missförhållandet är allvarligt. Inom två år från ett beslut om föreläggande som gäller ett allvarligt missförhållande får Skolinspektionen besluta om ett verksamhetsförbud trots att föreläggandet har följts, om det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten och huvudmannen redan före föreläggandet har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten. Ett beslut om verksamhetsförbud gäller tills vidare. Skolinspektionen ska upphäva beslutet om huvudmannen begär det och något allvarligt missförhållande som kan ligga till grund för ett verksamhetsförbud inte finns om verksamheten återupptas (26 kap. 16 a–d §§ skollagen).

När det gäller verksamhet som bedrivs av en kommun eller en region får Skolinspektionen besluta om statliga åtgärder för rättelse. Det innebär att

staten på kommunens eller regionens bekostnad ska vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse om kommunen eller regionen inte har följt ett föreläggande enligt 10 § och missförhållandet är allvarligt. Inom två år från ett beslut om föreläggande enligt 10 § som gäller ett allvarligt missförhållande får åtgärder även vidtas trots att föreläggandet har följts, om det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten, och om huvudmannen redan före föreläggandet har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten (26 kap. 17 § skollagen). I 26 kap. 18 § skollagen finns det en bestämmelse om tillfälligt verksamhetsförbud. Det innebär att tillsynsmyndigheten får förbjuda huvudmannen att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare om det är sannolikt att ett beslut om återkallelse, verksamhetsförbud eller statliga åtgärder för rättelse kommer att fattas, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning. Beslut gäller omedelbart, om inte annat beslutas och får gälla i högst sex månader.

Bakgrund och pågående arbete

Tillkännagivande om att ge Skolinspektionen ansvar för tillstånd och tillsyn även för enskilda förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör överväga att se över för- och nackdelarna med att ge Skolinspektionen ansvar för tillstånd och tillsyn även för enskilda förskolor, fritidshem samt pedagogisk omsorg (bet. 2022/23:UbU5 punkt 15, rskr. 2022/23:182). Regeringen har behandlat tillkännagivandet i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16). Regeringen bedömer i budgetpropositionen att en ny organisation med tillsyn och kvalitetsgranskning i Skolinspektionens regi riskerar att kosta mer än den tillsyn som kommunerna utövar i dagsläget över berörda verksamheter. Vidare finns det enligt regeringen svårigheter att uppnå likvärdig täckningsgrad respektive träffsäkra urval bland de berörda verksamheterna. Regeringen gör bedömningen att för- och nackdelarna med att ge Skolinspektionen ansvar för tillstånd och tillsyn även för enskilda förskolor, fritidshem och pedagogisk omsorg har övervägts och att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Likvärdig bedömning och betygssättning

Skolinspektionen har redovisat ett regeringsuppdrag om huvudmäns och skolors arbete med likvärdiga bedömningar och betyg 2021–2024 (rapport 2024:2, dnr SI 2023:7451). I rapporten redovisar Skolinspektionen en sammanfattning av de viktigaste iakttagelserna från myndighetens granskningar av skolors arbete med bedömningar och betyg under 2021–2024. Skolinspektionen framhåller i rapporten att myndighetens arbete med att

granska området fortgår genom både tillsyn och kvalitetsgranskning där verksamheterna som granskas som huvudregel väljs utifrån risk. I rapporten lyfts några centrala resultat och bedömningar av vikt för en likvärdig bedömning och betygssättning. Av rapporten framgår bl.a. att

- nationella prov inte ges den tyngd vid betygssättning som avsetts
- bristande ledning och styrning bidrar till en betygssättning som inte är likvärdig
- allvarliga brister finns kring rättssäkerheten i betygssättningen
- elever har fått betyg trots ofullständig utbildning
- det finns särskilt stor risk för bristande likvärdighet i betygssättningen i ämnen och kurser utan nationella prov.

Utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden

Utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden överlämnade sitt betänkande Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18) till regeringen den 19 februari 2025. Förslagen syftar till att betyg och meritvärden från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå ska bli mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt ska spegla elevers ämneskunskaper. Utredningen föreslår en helt ny ansats där det är det samlade genomsnittliga betyget, meritvärdet, som ska göras likvärdigt, inte varje enskilt betyg. Utredningen framför i betänkandet att eleverna använder meritvärdena för att konkurrera om platser på nästa utbildningsnivå och därför behöver dessa vara jämförbara mellan skolor.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Ändringarna som gäller gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan föreslås tillämpas för första gången för utbildning som påbörjas höstterminen 2027. Ändringarna i bestämmelserna om meritvärdering föreslås dock tillämpas för första gången för utbildning som påbörjas höstterminen 2030.

Ändringarna för grundskolan, den anpassade grundskolan, sameskolan och specialskolan föreslås tillämpas för första gången för utbildning i årskurs 1–8, respektive 1–9 som påbörjas höstterminen 2028.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att flertalet yrkanden handlar om Skolinspektionens tillsyn och att myndigheten ska rikta sin tillsyn till vissa områden, få utökat tillsynsansvar eller få möjlighet att använda sanktioner eller göra ingripanden som inte är lagreglerade. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att Skolinspektionens uppdrag är att genom inspektion och tillståndsprövning se till att skolhuvudmän, dvs. kommunen eller den som driver en fristående skola, sköter sina verksamheter enligt gällande lagar och förordningar. Skolinspektionen ställer således krav på och bidrar till att skolhuvudmännen följer skollagens krav och att de utvecklar sina verksamheter och genomför förbättringar. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta fel som upptäckts vid

en granskning. Om det upptäcks brister i verksamheten ska huvudmannen rätta till dessa. Skolinspektionen ska då ta ställning till vilket av verktygen eller vilken av sanktionerna i 26 kap. skollagen som ska användas. Utskottet vill i sammanhanget informera om att Skolinspektionen med stöd av skollagen kan besluta om statliga åtgärder för rättelse som innebär att staten på kommunens bekostnad vidtar de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

När det gäller yrkandet om att Skolinspektionen särskilt bör granska skolor som avviker i sin betygssättning vill utskottet lyfta fram att Skolinspektionens granskningar av skolors arbete med bedömningar och betyg fortgår genom både tillsyn och kvalitetsgranskning. Utskottet avvaktar även regeringens beredning av förslagen från Utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden som syftar till att betygen ska bli mer likvärdiga. När det sedan gäller yrkandet om att Skolinspektionen ska ta över prövningen och tillsynen av enskilda förskolor hänvisar utskottet till den bedömning regeringen gjorde i frågan i budgetpropositionen för 2025 och som riksdagen ställde sig bakom.

Utskottet ser inga skäl att göra några ändringar i den gällande ordningen för Skolinspektionens uppdrag eller föreslå en anmälningsskyldighet för personal inom en skolverksamhet vid brister och missförhållanden.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2024/25:467 (V) yrkande 4, 2024/25:1126 (M) yrkandena 2 och 3, 2024/25:1280 (KD), 2024/25:1931 (V) yrkandena 12 och 13, 2024/25:2019 (M), 2024/25:3024 (S) yrkandena 4, 5 och 25 samt 2024/25:3217 (MP) yrkande 16.

Skolans digitalisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolans digitalisering.
Jämför reservation 39 (C) och 40 (MP).

Motionerna

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 77 vill motionärerna öka tilliten till professionen när det gäller i vilken utsträckning digitala verktyg ska användas i undervisningen.

I yrkande 79 framhåller motionärerna att eleverna behöver stärka sin digitala kompetens i skolan. Motionärerna framhåller att barn och unga ska kunna navigera på nätet på ett säkert, kritiskt och etiskt sätt. Barnen behöver därför rustas med kunskap att hantera vardagen för att kunna möta morgondagens allt mer digitala utmaningar.

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 42 framhåller motionärerna att skolans digitalisering ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet där staten har ansvar för strategiska beslut, och skolhuvudmännen ansvarar för det professionella genomförandet. Motionärerna

framför att digitaliseringen omfattar barns, elevers och studenters kunskapsutveckling dels i att vara en fullvärdig medborgare i ett digitalt samhälle, dels hur digitaliseringen påverkar kunskapsinhämtningen.

I kommittémotion 2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 15 vill motionärerna öka kunskapen om hur digitala hjälpmedel kan stärka skola och utbildning på landsbygden utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Bakgrund och gällande rätt

Skollagen

Av 1 kap. 5 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Bestämmelsen omfattar både utbildningens innehåll och den pedagogik som används. Formuleringen tydliggör också lärares ansvar för att bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund (prop. 2009/10:165 s 224).

Skollagen förtydligades den 1 juli 2024 för att stärka elevernas tillgång till ändamålsenliga läromedel i utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. Ändringarna innebär att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål (se bl.a. 10 kap. 10 § skollagen). I 1 kap. 3 § skollagen definieras begreppet lärverktyg som läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen (prop. 2023/24:21, bet. 2023/24:UbU6, rskr. 2023/24:105).

Stärkta skolbibliotek

Regeringen föreslår i sin proposition 2023/24:164 Stärkta skolbibliotek att skollagen ska kompletteras med en definition av skolbibliotek. Med skolbibliotek ska avses en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. I propositionen framför regeringen att digital kompetens är ett bredare begrepp än medie- och informationskunnighet, som utöver det, även innefattar t.ex. användning av digital teknik för att kunna lösa problem. Att använda det mer specifika begreppet medie- och informationskunnighet när det gäller skolbibliotekets ändamål innebär enligt regeringen att skolbiblioteket är en del i skolans arbete med att stärka elevernas digitala kompetens. Utbildningsutskottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens förslag i denna fråga. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (prop. 2023/24:164, bet. 2024/25:UbU3, rskr. 2024/25:39).

Läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

I läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22) anges att skolan har i uppdrag att förmedla och förankra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver. Eleverna ska kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Det anges bl.a. att det är nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska information, fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. Vidare framgår det att skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information. Utbildningen ska därigenom ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens och ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Läroplanen innehåller också riktlinjer om att alla som arbetar i skolan i arbetet med normer och värden ska uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Pågående arbete

Läroplansutredningen

Läroplansutredningen överlämnade sitt betänkande Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19) till regeringen den 26 februari 2025. Uppdraget har varit att föreslå ändringar i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet i syfte att skapa bättre förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling. Utredningens förslag när det gäller digitalisering innefattar bl.a. följande. Enligt utredningen ska det tydliggöras i de inledande delarna av läroplanerna för de obligatoriska skolformerna att användning av digitala verktyg inte är ett mål i sig. Övergripande skrivningar som relaterar till digital kompetens i de inledande delarna ska ersättas med mer konkreta mål och innehåll i kursplanerna om vad eleverna förväntas lära sig och vad skolan ska behandla i undervisningen. Försiktighet och restriktivitet ska gälla i förhållande till digitala inslag i undervisningen, särskilt i lågstadiet. Innehåll om digitaliseringens påverkan på samhället och innehåll som stärker elevernas utveckling av ett kritiskt förhållningssätt kan finnas med i senare årskurser, liksom användning av vissa ämnesrelevanta digitala verktyg.

Ändringar i förskolans läroplan

Av ett pressmeddelande från Kulturdepartementet, Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet den 27 februari 2025 framgår att regeringen har beslutat om ändringar i förskolans läroplan som bl.a. innebär att förskolan i huvudsak ska vara skärmfri för barnen. Ändringarna i läroplanen innebär bl.a. att det inte längre finns några krav på att barn ska använda digitala lärverktyg i förskolan. I beslutet förtydligar regeringen dessutom att endast analoga lärverktyg, exempelvis böcker, bör användas för barn under två år och att eventuell användning av andra lärverktyg än analoga bör ske med stor restriktivitet för barn i övriga åldrar. Även skrivningarna om att utbildningen i förskolan ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet förstärks.

Skolverkets sektorsansvar för skolväsendets digitalisering

Enligt 18 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk har myndigheten i uppdrag att ha ett samlat ansvar (sektorsansvar) inom ramen för sitt verksamhetsområde när det gäller statliga insatser i frågor om digitalisering, med särskild hänsyn till de risker och möjligheter som digitaliseringen medför, vilket innefattar att vara samlande och stödjande samt att samverka med övriga berörda myndigheter och andra relevanta parter.

På Skolverkets webbplats beskriver Skolverkets vad myndighetens sektorsansvar för skolväsendets digitalisering innebär. Sektorsansvaret handlar enligt Skolverket om att arbeta för att skapa goda nationella förutsättningar för skolans digitalisering. Det kommer att underlätta för huvudmännen att ge skolorna de resurser och förutsättningar de behöver och göra digitaliseringen till en del av sitt systematiska kvalitetsarbete.

Skolverkets sektorsansvar innebär att myndigheten är ansvarig för att skolväsendet på bästa möjliga sätt ska kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter för ökad måloppfyllelse och likvärdighet. I arbetet tas särskild hänsyn till de risker och möjligheter som digitaliseringen medför och myndigheten samverkar med övriga berörda myndigheter och andra relevanta parter.

Budgetpropositionen för 2024

I budgetpropositionen för 2024 bedömde regeringen att det är viktigt att all digitalisering i skolan sker på ett genomtänkt sätt och att det gynnar elevernas utveckling i de tidiga årskurserna att lära sig att läsa, skriva och räkna med papper och penna (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis lyfta fram att Skolverket sedan 2020 är sektorsansvarig myndighet när det gäller de statliga insatserna för skolväsendets digitalisering. Det innebär att Skolverket är ansvarig för att skolväsendet ska kunna ta till vara digitaliseringens möjligheter för ökad

måluppfyllelse och likvärdighet samt samordning. I arbetet ska särskild hänsyn tas till de risker och möjligheter som digitaliseringen medför.

När det gäller yrkanden om digitaliseringen i skolan och användningen av digitala verktyg anser utskottet i likhet med regeringen att det är viktigt att all digitalisering i skolan sker på ett genomtänkt sätt och att det gynnar elevernas utveckling i de tidiga årskurserna att lära sig att läsa, skriva och räkna med papper och penna. Utskottet hänvisar också till regeringens beslut om ändringar i förskolans läroplan som bl.a. innebär att förskolan i huvudsak ska vara skärmfri för barnen och att det inte längre ska finnas några krav på att barn ska använda digitala lärverktyg i förskolan. Utskottet vill även i sammanhanget lyfta fram Läroplansutredningen som föreslår att det ska tydliggöras i de inledande delarna av läroplanerna för de obligatoriska skolformerna att användning av digitala verktyg inte är ett mål i sig. Försiktighet och restriktivitet ska enligt utredningen gälla i förhållande till digitala inslag i undervisningen. Utskottet avvaktar regeringens beredning av Läroplansutredningens förslag.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2024/25:3057 (MP) yrkande 15, 2024/25:3161 (C) yrkandena 77 och 79 samt 2024/25:3217 (MP) yrkande 42.

Särskilda undervisningsformer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fjärr- och distansundervisning och undervisning i hemmet.

Jämför reservation 41 (MP).

Motionerna

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 74 anför motionärerna att de vill utöka möjligheten till fjärrundervisning via länk i glesbygden till stöd för såväl elever som lärare. Enligt motionärerna är lärarbristen särskilt stor just i glesare bebodda områden.

Av motion 2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högrström (båda M) yrkande 4 framgår att motionärerna vill att man ser över möjligheten att utreda och tydliggöra under vilka omständigheter särskild undervisning i hemmet ska tillämpas.

I motion 2024/25:2581 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) vill motionären att man ska se över möjligheten att skapa ett förenklat regelverk för distansundervisning som ger rektor rätt att ge hemmasittare undervisning digitalt från klassrummet.

Bakgrund och gällande rätt

Fjärrundervisning

I 1 kap. 3 § skollagen (2010:800) definieras fjärrundervisning som interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid. Enligt 21 kap. 2 § skollagen får fjärrundervisning användas i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan

Enligt 21 kap. 3 § skollagen får fjärrundervisning bara användas om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan
2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller
3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

Det är den huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne för extra studietid eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan som ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången (se 21 kap. 9 § skollagen). Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. Handledaren ska vara en för detta ändamål lämplig person (21 kap. 13 § skollagen).

Regler om fjärrundervisning finns även i 5 a kap. skolförordningen och 4 a kap. gymnasieförordningen (2010:2039).

Utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats

I skollagen finns det bestämmelser om utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats. Sådan undervisning anordnas för sådana elever i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid men som inte vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i. Undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats är inte en del av skolväsendet utan utgör en särskild utbildningsform (24 kap. 20 § skollagen).

Distansundervisning

Enligt 1 kap. 3 § skollagen definieras distansundervisning som interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid. Distansundervisning får enligt 22 kap. 2 § skollagen användas i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan. Distansundervisning får inte användas i förskolan och förskoleklassen.

Distansundervisning får användas som särskilt stöd i grundskolan, den anpassade grundskolan, specialskolan eller sameskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om alla andra möjligheter till särskilt stöd är uttömda eller bedöms olämpliga och om elevens vårdnadshavare medger att sådan undervisning används. I lågstadiet får dock sådan undervisning användas som särskilt stöd endast om det finns synnerliga skäl. Distansundervisning får användas endast i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterande ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk och teknik (22 kap. 5 och 6 §§ skollagen).

I gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan får distansundervisning användas som särskilt stöd inom ramen för en påbörjad utbildning eller för en hel utbildning i gymnasieskolan eller den anpassade gymnasieskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen bl.a. på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik (22 kap. 7 och 8 §§ skollagen).

Distansundervisning får endast utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. För att godkännande ska lämnas krävs det att huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet, och det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet. Godkännandet ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet (22 kap. 9 § skollagen).

Utskottets ställningstagande

I skollagen regleras under vilka förutsättningar barn och elever i olika skolformer kan få olika undervisnings- och utbildningsformer såsom fjärrundervisning, distansundervisning eller undervisning i hemmet. Utskottet finner inga skäl att föreslå några förändringar i den gällande regleringen och avstyrker därmed motionerna 2024/25:1126 (M) yrkande 4, 2024/25:2581 (M) och 2024/25:3217 (MP) yrkande 74.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör främst samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:UbU5 och 2023/24:UbU9. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Jämlik och likvärdig skola, punkt 1 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 22 och 53 samt avslår motionerna

2024/25:1254 av Dzenan Cisija (S) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi anser att skolmyndigheterna bör säkra likvärdig kvalitet i utbildningen genom att stötta kvalitetsarbetet via regionala kontor i hela landet. Kunskapsbidraget behöver byggas ut och den statliga närvaron öka regionalt för att bättre kunna stödja skolor och huvudmän lokalt samt för att sprida goda arbetsmetoder mer systematiskt.

Gymnasieskolan är ett avgörande steg ut i vuxen- och arbetslivet. Tyvärr är det ett steg som alltför många unga inte lyckas med. Många unga upplever sig dömda på förhand, tappar motivation och framtidstro och ger upp. För den som inte klarat grundskolan och inte är behörig till ett nationellt program kan vägen till examen förefalla hopplös. Bara en bråkdel av de som påbörjar introduktionsprogram når fram till gymnasieexamen, vilket knappast är uppmuntrande för någon som redan har ett skolmisslyckande bakom sig.

Att utforma en gymnasieskola som tar alla unga vidare till jobb eller fortsatta studier är avgörande både för att säkra samhällets framtida kompetensförsörjning och för att stoppa nyrekryteringen till kriminella nätverk. Vi anser därför att det behövs ett ökat statligt ansvar också för en mer likvärdig gymnasieskola och att medel för ökad likvärdighet på sikt också bör omfatta gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. Jämlik och likvärdig skola, punkt 1 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 23 och
avslår motionerna

2024/25:1254 av Dzenan Cisija (S) och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 22 och 53.

Ställningstagande

Utbildningsväsendets resultat behöver stärkas genom ett nationellt kvalitets-system och kvalitetsdialoger. Samhällets förväntningar på skolväsendet är höga. Utbildning i en snabbt föränderlig omvärld är komplext och måste ges de bästa förutsättningarna. Det innebär att man på varje förskola och skola behöver göra ett kontinuerligt systematiskt kvalitetsarbete som bidrar till ökad kvalitet och likvärdighet, samt höga kunskapsresultat. Ett sätt för staten att ta större ansvar för en likvärdig utbildning i hela landet är att se till att skolhuvudmännen får stöd för det. Skolverket är den myndighet som stöder skolhuvudmännen i kvalitetsarbetet och myndigheten behöver ge ett aktivt stöd för att skolor ska kunna arbeta med att utveckla sin verksamhet. Alla skolor ska vara bra skolor, och det kräver ett systematiskt kvalitetsarbete, t.ex. med kvalitetsdialoger och särskilda insatser såsom i det tidigare uppdraget till Skolverket Samverkan för bästa skola.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Kunskapsutveckling, punkt 2 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S),
Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 38 och 42 samt
avslår motionerna

2024/25:260 av Josef Fransson (SD),
2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 och
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 28.

Ställningstagande

Pojkars resultat i svensk skola är generellt sett lägre än flickors. Statistik visar att pojkarnas betyg varit ca 10 procent lägre än flickornas sedan 1988. Det behövs ökad kunskap om varför det ser ut så och på vilka sätt pojkars resultat kan höjas. Förändringarna av betygssystemet förefaller drabba pojkar och flickor olika. Flickor har generellt blivit mer stressade och risken för psykisk ohälsa har ökat medan pojkar generellt sett mer tenderar att ha utåtagerande beteendestörningar eller visa aggressivitet. Tydligare uppdrag krävs till myndigheterna för att se över vilka insatser som kan göras för att höja pojkars skolresultat.

Vi vill också fortsätta stärka arbetet för att säkerställa att varje elev ska få stöd i rätt tid i skolan innan problemen hunnit växa sig för stora. Det behöver därför riktas mer resurser mot tidiga insatser. Fler speciallärare och specialpedagoger behöver utbildas och anställas. Alla skolor ska kunna erbjuda det stöd som behövs, exempelvis i mindre undervisningsgrupper. Fler kommunala resursskolor ska finnas för de elever som har ett särskilt stort behov av stöd, och ingen elev ska lämnas utan möjlighet att komma vidare till gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Kunskapsutveckling, punkt 2 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvis (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 och
avslår motionerna

2024/25:260 av Josef Fransson (SD),
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 38 och 42 samt
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 28.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen borde överväga att införa allmän och särskild kurs i matematik, svenska och engelska fr.o.m. årskurs 7. Anledningen till det är

följande. När 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) infördes försvann allmän och särskild kurs i engelska och matematik. Nivågruppering möjliggör kunskapsutveckling och stimulans för fler elever och därför bör allmän och särskild kurs i ämnena matematik, svenska och engelska införas fr.o.m. årskurs 7. Nivågrupperingen ska vara flexibel och eleverna ska vid behov kunna byta undervisningsnivå. På så vis kan nivågrupperingen tjäna som stöd för alla elever.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Kunskapsutveckling, punkt 2 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 19, 26 och 28 samt avslår motionerna

2024/25:260 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 12 och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 38 och 42.

Ställningstagande

Ju fler elever det är i klassrummet, desto svårare blir det att skapa en trygg miljö för eleverna där allas behov tillgodoses. Flera studier konstaterar att storleken på klassen spelar roll för undervisningen och för resultaten. Exempelvis slår en studie från 2012 fast att elever som gått i mindre klasser klarade sig bättre än övriga elever vid de nationella proven i svenska, engelska och matematik vid 16 års ålder. De hade också generellt högre utbildningsnivå och en högre lönenivå längre fram i livet. Klasstorlekarna bör därför minska i den takt som det är möjligt med särskilt fokus på lägstadiet och där förutsättningarna är som tuffast.

Regeringen bör vidare tillsätta en utredning om en anpassad skoldag, dess förutsättningar och konsekvenser, i grund- och gymnasieskolan. Utredningen ska titta på hur man på olika sätt kan anpassa skoldagen efter vad som passar så att våra elever ska få bästa möjliga förutsättningar att prestera i skolan och må bra. I sammanhanget handlar det bl.a. om att verka för kunskapsspridning, tester och uppföljning av olika sätt att anpassa skoldagen efter barns- och ungas dygnsrytm. I utredningen bör man ta hänsyn inte bara till barn- och ungas dygnsrytm utan även till hur en anpassad skoldag skulle påverka elever med särskilda behov och familjers livspussel.

Lovskolornas kvalitet behöver stärkas. Lovskolor är i dag en möjlighet för elever med underkända betyg att läsa upp sina betyg. Lovskolor är en bra undervisningsform och ett viktigt verktyg för att elever ska få mer tid och möjlighet att ta igen de kunskaper de missat. Lovskolorna bör därför värnas. På senare år visar emellertid en rad rapporter att elever som läst upp ett betyg i en lovskola klarar sig sämre än elever som fått betyg i den normala ordningen och att de får stora svårigheter i gymnasieskolan. Dessutom har det visat sig att det är många obehöriga lärare som undervisar i lovskolan. Därför behöver lovskolornas utformning och arbetssätt genomlysas för att deras kvalitet ska kunna säkras framåt.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Skolplikt, punkt 3 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54 och
avslår motionerna

2024/25:366 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1497 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2024/25:1595 av Lawen Redar (S) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 21.

Ställningstagande

Hela samhället har ett ansvar för att inte lämna unga omyndiga människor utan vettig sysselsättning. En obligatorisk gymnasieskola skulle förutom att ge unga människor en utbildning också ge samhället nya möjligheter att fånga upp unga människor som riskerar att dras in i kriminalitet. Med obligatorisk skolnärvaro som följs upp kontinuerligt blir det lättare för samhället att sätta in åtgärder i tid när något börjar gå snett. Det blir också lättare för polisen att agera när de ser unga driva runt på stan under skoltid. Samhället har inte råd att tappa unga i gymnasieåldern oavsett det är till arbetslöshet, utanförskap eller kriminella nätverk.

Vi föreslår därför att skolplikten ska förlängas och omfatta även gymnasiestudier upp till 18 års ålder. Det innebär att gymnasieskolan ska bli både en plikt och en rättighet. Vi anser att en utredning ska tillsättas om hur en obligatorisk gymnasieskola bör utformas. Gymnasieskolan ska fortsatt bestå

av ett antal olika program med olika inriktningar, såväl teoretiska som yrkesförberedande. Olika inriktningar kan ha olika behörighetskrav, och betyg kan fortsatt vara ett urvalskriterium, men spärrgränser ska inte längre hindra elever från att alls studera vidare på gymnasiet. Exakt vilka förändringar som behöver göras i gymnasieskolans uppbyggnad och programutbud när det blir en obligatorisk skolform måste utredas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Skolplikt, punkt 3 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 21 och avslår motionerna

2024/25:366 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1497 av Marlène Lund Kopparklint (M),

2024/25:1595 av Lawen Redar (S) och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 54.

Ställningstagande

Anpassad skola ger utbildning till elever med en intellektuell funktionsnedsättning och ska ge kunskaper, bidra till personlig utveckling och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhället. Även förskoleklassen bör ingå i den anpassade skolans uppdrag.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Svenska i skolan, punkt 4 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 49, 50 och 52 samt

avslår motionerna

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 15 samt

2024/25:1631 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

Språket är ett viktigt kitt för att hålla samman ett samhälle. Vi vill bygga ett samhälle där alla barn som växer upp i Sverige får lära sig svenska och utveckla ett rikt och nyanserat språk. Forskning visar att barn lär sig bäst på sitt starkaste språk. Svensktalande barn riskerar därför att lära sig mindre när mer av undervisningen är på engelska. Den ämnesrelaterade svenskan blir svagare.

Vi vill skärpa kravet på att svenska ska vara huvudspråk i skolan för att alla barn och elever ska få en god grund att stå på – och så att samhällsgemenskapen kan öka i vårt land. Trots att språklagen slår fast att svenska är huvudspråk i Sverige finns det i dag undantag i skolan som gör att svenskan försvagas i det svenska skolsystemet. Upp till hälften av undervisningen får bedrivas på engelska i dag enligt 9 kap. 18 § skolförordningen, även när det gäller elever som inte till vardags talar engelska med en eller båda sina föräldrar. Gymnasieskolan är relativt oreglerad när det gäller undervisningsspråk.

För att undvika sämre kunskapsinhämtning och för att främja svenska språket måste regelverken stramas åt. Därför föreslår vi att minimikravet på andelen undervisning som ska vara på svenska i grundskolan höjs till 75 procent. Gräddfiler med obehöriga lärare på engelska skolor ska tas bort och svenska ska användas vid betygssättning och annan myndighetsutövning. Att svenska ska vara huvudspråk bör också vara grundregel i en obligatorisk gymnasieskola, även om fler undantag bör utredas utifrån att olika studieinriktningar är olika språktunga. Därför vill vi att man utreder tydligare regleringar av svenska språkets användning även i gymnasieskolan. Möjligheten att bedriva utbildningar inom ramen för International Baccalaureate (IB) och internationella skolor (på grund- och gymnasienivå) med ett annat lands läroplan och språk anser vi ska kvarstå.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Svenska i skolan, punkt 4 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvis (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 15 samt
avslår motionerna
2024/25:1631 av Lawen Redar (S) och
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 49, 50 och 52.

Ställningstagande

Svenska språket är av oersättligt värde för vår sammanhållning. Med stöd av 5 § språklagen som anger att svenskan som huvudspråk är samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden är det därför viktigt att se till att den övervägande delen av undervisningen i svenska skolor bedrivs på svenska språket. I dag ska grundskolan enligt gällande reglering ha minst 50 procent undervisning på svenska. Det är inte bra nog. Vi värnar det svenska språket och önskar att denna procentsats regleras uppåt. Vi anser att samtalsspråket i skolan alltid ska vara svenska under lektionstid undantaget språklektioner, skolor för nationella minoriteter samt de internationella skolor som av hävd har tillstånd att undervisa på andra europeiska språk. Att tala svenska med sina svenska och utländska kamrater i skolan är sannolikt det mest effektiva sättet att lära sig god svenska. Förstärkt svenskundervisning ska ges till elever med undermåliga svenskkunskaper och resurserna bör tas från den nuvarande modersmålsundervisningen. Regeringen bör därför i sitt arbete överväga en ökad reglerad undervisningstid på svenska språket och verka för att stärka det svenska språket.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Resursfördelningen, punkt 5 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S),
Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 3, 7 och 9 samt
avslår motionerna
2024/25:827 av Arber Gashi (S),
2024/25:2456 av Lena Johansson (S),
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 10 och 29.

Ställningstagande

Det nuvarande skolpengssystemet överkompenserar friskolor för det ansvar som bara kommuner har och missgynnar elever i kommunala skolor. Detta är ett faktum som sedan tidigare är väl utrett. I betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) föreslog utredningen att en förändring ska genomföras av hur skolpengen beräknas så att kommuner ska kunna göra avdrag för de merkostnader som uppstår på grund av att olika huvudmän har olika ansvar. Även Riksrevisionen konstaterade i sin granskning Skolpengen – effektivitet och konsekvenser (RiR 2022:17) att dagens skolpengssystem inte är vare sig kostnadseffektivt eller bra för likvärdigheten i svensk skola. Vi föreslår att skolpengssystemet görs om omedelbart så att de kommunala skolorna och förskolorna kompenseras för det större lagstadgade ansvar de har och att större hänsyn tas till skolornas fasta kostnader. Vi anser därför att regeringen ska lägga fram förslag så att skolpengen inte överkompenserar fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

Riksrevisionens granskning visar också att skolpengens storlek inte speglar de faktiska kostnaderna för att ta emot eller förlora ytterligare en elev. Förändringar i elevunderlaget leder i dag till snabba resursväxlingar och ekonomisk osäkerhet särskilt för kommunala skolor. Eftersom skolpengen i dagens system följer eleven, ofta med omedelbar verkan, drabbas skolan som förlorar eleven omedelbart av minskade intäkter. Kostnaderna för lärare, lokaler och elevhälsa kvarstår däremot, vilket leder till behov av nedskämningar eller ytterligare resurstillskott som i sin tur leder till en höjd skolpeng. Utredningen om en likvärdig skola föreslog att skolbyten som huvudregel ska ske vid terminsstart samt att ersättningen för de elever som av olika skäl ändå behöver byta till en annan huvudmans skola under läsåret ska följa eleverna med två månaders fördröjning. Detta är viktiga förslag som bör övervägas för att ytterligare säkerställa att skolpengen fördelas likvärdigt och skolorna får långsiktiga planeringsförutsättningar. Vi anser således att skolbyten ska ske vid terminsstart och att ersättningen ska följa eleven med två månaders fördröjning vid byte under terminen.

Vinstdrivande skolkoncerner har en tendens att göra det omöjligt för myndigheter, allmänhet, kommuner och föräldrar att följa hur skolpengen faktiskt används. Därför vill vi t.ex. införa krav på enhetsredovisning för fristående skolor utifrån Skolkostnadsutredningens förslag och stoppa skolpengsflykt från kommunerna. När kommuninvånarna betalat skatt för att barnen i kommunen ska få en bra skolgång, är det orimligt att skolföretag i stället använder pengarna till att finansiera expansion eller annan verksamhet i helt andra kommuner eller till och med andra länder. Skolkoncerner kan flytta resurser från en kommun för att expandera i andra kommuner, detta helt utan insyn och kontroll från kommunen som betalat skolpengen. Det ger koncerner konkurrensfördelar gentemot mindre friskolor, men innebär också att kommunala skolor konkurreras ut, tvingas stänga eller får merkostnader på grund av tomma platser. Vi vill således att det ska införas en enhetsredovisning

för fristående skolor och ett stopp för skolpengsflykt från kommunerna så att de resurser kommunerna avsatt till skolan inte flyttas över till andra kommuner eller länder.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Resursfördelningen, punkt 5 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna

2024/25:827 av Arber Gashi (S),

2024/25:2456 av Lena Johansson (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 3, 7 och 9 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 10 och 29.

Ställningstagande

Finansieringen behöver bli stabilare och bättre kompensera för de insatser som skolorna gör och måste göra. Skolorna behöver få bättre förutsättningar att ge elever det stöd de behöver. Genomslaget på den enskilda skolans budget av att elever byter skola behöver minska. Skolor som är små, skolor som tar ansvar för elever med svårare förutsättningar och skolor som i högre grad anställer behöriga lärare ska få mer resurser än andra. Viktiga ingångsvärden är ökad transparens, förutsägbarhet och likvärdighet. Varje skola bör oavsett huvudman få en garanterad grundpeng per skola och oberoende av var man bor och vilka kommunens förutsättningar är. Därför bör en ny modell för skolpengen utredas som premierar de skolor som anställer behöriga lärare och har hög kvalitet och som ger förutsättningar för skolor i hela landet.

Riksrevisionens granskning Skolpengen – effektivitet och konsekvenser (RiR 2022:17) har bl.a. visat att dagens ersättningssystem för fristående huvudmän motverkar en likvärdig skola. Därför bör ersättningssystemet reformeras i linje med Riksrevisionens rekommendation så att den huvudman som tar mest ansvar får störst ersättning och systemet bättre anpassas till elevernas förutsättningar och behov. I dag är det för dyrt och svårt att planera verksamheten när en elev byter skola. Därför bör det införas en maxgräns för antal skolbyten så att bara ett skolbyte per läsår ska vara tillåtet om det inte finns särskilda skäl.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Resursfördelningen, punkt 5 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 10 och 29 samt avslår motionerna

2024/25:827 av Arber Gashi (S),

2024/25:2456 av Lena Johansson (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 3, 7 och 9 samt

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

Staten bör ta ett större ansvar för finansieringen av skolan och förskolan och därför bör man förstärka det befintliga statliga likvärdighetsbidraget för grundskolan, fritis och förskoleklassen. Även likvärdigheten i förskolan behöver stärkas genom att man ökar statens andel av förskolans finansiering. En förutsättning för att staten effektivt ska kunna ta ett större ansvar för skolans finansiering och utjämna socioekonomiska skillnader mellan olika kommuner är att de riktade statsbidragen blir färre och enklare, och att ett sektorsbidrag till förskolan och skolan utvecklas. Med utgångspunkt i Utjämningskommitténs förslag i betänkandet Nätt och jämnt (SOU 2024:50) skulle ett sektorsbidrag kunna uppgå till drygt 12 miljarder kronor genom en sammanslagning av olika statsbidrag och anslag. Således bör statens ansvar öka för skolans finansiering och likvärdighet genom ett sektorsbidrag.

Det bör även införas möjligheter för kommuner att återkräva skolpengen från misskötta fristående förskolor och skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Avgifter, punkt 6 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:536 av Yasmine Bladelius (S) och
2024/25:1242 av Jonathan Svensson (S) samt
avslår motionerna
2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 72.

Ställningstagande

Svensk skola är inte helt avgiftsfri och därmed inte heller jämlik. Otaliga rapporter visar hur avgifter i skolan, om än små, skapar stor oro hos föräldrar och elever. Hundralappen till skridskoavgiften eller matsäcken till utflykten betyder för många familjer att man får välja mellan att sjukanmäla barnet för låtsasmagont eller att avstå från att handla mjölk och bröd till familjen den veckan. Det förekommer också kostnader för bussbiljetter, skolutflykter och fruktstunder eller att barn uppmanas att ta med en måltid hemifrån. Allt fler barn väljer själva att avstå från att delta vid aktiviteter och att inte ens berätta för föräldrarna om utflykten – väl medvetna om att de inte har råd att lägga ännu en femtiolapp på en skolutflykt.

Skolverket har i sin tillsyn vid ett flertal tillfällen uttalat att utflykter och skolresor som kan anses utgöra ett inslag i utbildningen måste vara avgiftsfria. Skolorna hävdar dock ofta att aktiviteter som är förenade med kostnader är frivilliga och att man då ordnar alternativ verksamhet för de elever som inte vill delta. Detta är inte förenligt med värdegrunden och principen om lika tillgång till utbildning. Elever ska inte behöva avstå från gemensamma aktiviteter på grund av att aktiviteterna är förenade med kostnader. Vår grundskola ska vara jämlik och tillgänglig för alla barn oavsett tjockleken på vårdnadshavarnas plånböcker. För att se till att tillgängligheten till den svenska grundskolan ökar bör den göras verkligt avgiftsfri. Därför behöver det göras justeringar i skollagen som innebär att inga enstaka inslag kan medföra att s.k. obetydliga kostnader får tas ut av vare sig vårdnadshavarna eller barnen. Det innebär att alla elever utan kostnad ska ges möjlighet att delta i aktiviteter som anordnas av skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Avgifter, punkt 6 (V)

av Nadjia Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motionerna

2024/25:536 av Yasmine Bladelius (S),

2024/25:1242 av Jonathan Svensson (S) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 72.

Ställningstagande

Skolan ska vara helt avgiftsfri och inte exkludera barn vars föräldrar inte har råd med avgifter för exempelvis resor och aktiviteter eller klarar av kostnaden för frukt till rasten. Skollagens undantag för mindre avgifter i skolan ska därför tas bort.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Avgifter, punkt 6 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 72 och avslår motionerna

2024/25:536 av Yasmine Bladelius (S),

2024/25:1242 av Jonathan Svensson (S) och

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag vill verka för att alla kommuner i Sverige, med stöd av statlig finansiering, ska erbjuda gratis skollunch i grundskolan under loven.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

16. Små skolor, punkt 7 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och

avslår motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 14, 49 och 51.

Ställningstagande

Mindre skolor utanför tätorterna bör så långt det är möjligt bevaras eftersom det möjliggör för familjer att bo där. Vi menar att det är lika genomförbart att skjutsa barn från tätorternas ytterområden till en landsbygdsskola som tvärtom. Mindre skolor kan vara en bra och trygg miljö för barnen och skolor på landsbygden bidrar till en levande landsbygd. Vidare bör det utredas om ett statligt s.k. bryggstöd kan införas för att säkerställa att skolor och kommuner klarar perioder av tillfälligt vikande elevunderlag i små skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

17. Små skolor, punkt 7 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 14, 49 och 51 samt

avslår motion

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är viktigt att skolan präglas av hög kvalitet och höga förväntningar oavsett var den ligger i landet men de små skolorna är hotade, i vissa fall av att de inte kan leverera en likvärdig utbildning och i andra fall av nedläggning. En genomsnittsskola har ca 250 elever och var fjärde skola har under 100 elever.

Men Skolverket har antytt att en skolenhet behöver ha ca 500 elever för att leva upp till skollagens kvalitetskrav och få en ekonomi som går i hop. Det är bra att det ställs höga krav på skolor, oavsett huvudman eller var de ligger i landet. Men det måste finnas större flexibilitet för att små skolor ska kunna bedriva undervisning i alla ämnen med hög kvalitet. Därför behöver förutsättningarna för att driva små skolor med hög kvalitet, inte minst i glesbygd, stärkas. Skolverket måste ge tydliga rekommendationer och stöd som underlättar för små skolor. Skolverket bör därför få i uppdrag att ta fram faktaunderlag om små skolors kvalitet och stöd för deras särskilda utmaningar. Vidare bör små skolor ha rätt att vid behov hyra lärare från andra huvudmän och skolenheter. Det ska exempelvis vara möjligt att låna lärare hos andra huvudmän så att en liten landsbygdsskola t.ex. kan använda en engelsklärare från den kommunala skolan i centralorten. I dag är det inte tillåtet vid fysisk undervisning utan endast vid distans- och fjärrundervisning. Detta skulle öka tillgången till legitimerade lärare i små skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

18. Förutsättningar för skolval, punkt 8 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 13 och
avslår motionerna

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 75.

Ställningstagande

Skolan är en viktig mötesplats för barn och unga med olika bakgrund. Därför föreslår vi att huvudmän ska verka för att uppnå en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

19. Förutsättningar för skolval, punkt 8 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 75 och
avslår motionerna

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi vill se förenklande åtgärder för elever som bor i gränsregioner så att de kan gå i skolan i Norge, Danmark eller Finland.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

20. Gemensamt skolval, punkt 9 (S, C, MP)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S),
Rose-Marie Carlsson (S), Niels Paarup-Petersen (C), Camilla Hansén
(MP) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 11 och
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 39 och
bifaller delvis motion
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 14 i denna del.

Ställningstagande

Vi vill värna allas möjlighet att välja skola. Därför vill vi ha ett rättvist skolval till grundskolan så att fler får chansen att välja skola. Föräldrar och elever ska kunna göra trygga skolval i ett tydligt och mer rättvist skolvalssystem som har barnen i fokus. Det ska vara möjligt att önska eller välja bort en skola oavsett var eleven bor eller föräldrarnas utbildningsbakgrund. Det är en viktig grundprincip för vårt skolsystem. Vi föreslår därför att ett gemensamt och

offentligt administrerat skolvalssystem införs där alla kan välja skola och där både kommunala och fristående skolor ingår. Föräldrarnas önskemål om plats på en skola ska precis som i dag vara styrande för skolplaceringar, och rätten att få gå i en skola nära hemmet och syskonförturen ska säkras så att skolvalet blir tryggt och så att familjer kan få en hållbar vardag.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

21. Kötid som urvalsgrund, punkt 10 (S, V, C, MP)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S), Niels Paarup-Petersen (C), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 27,

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 12,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 40 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 14 i denna del.

Ställningstagande

Tyvärr är dagens skolval varken fritt eller rättvist. Friskolornas köer stänger ute elever och begränsar valfriheten för många föräldrar. Bristen på insyn i skolvalsköer gör att friskolor kan sortera ut elever som är mer lönsamma, vilket har avslöjats vid flera tillfällen. I många fall kan det krävas flera års kötid för antagning, något som är till fördel för elever som kommer från socioekonomiskt starkare hem. Ingen ska kunna få paxa en plats, utan det ska vara lika villkor för alla.

Skolan är till för barnen. Barn ska kunna välja skola, men skolor ska inte kunna välja elever. För att skolvalets segregeringseffekter ska upphöra måste de antagningsregler som gäller för fristående skolor förändras. Därför vill vi att möjligheten för fristående skolor att använda sig av kösystem vid antagning av elever ska avskaffas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

22. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2024/25:373 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6 och 10,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 1 och 4,

2024/25:2692 av Arber Gashi (S),

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 44, 46 och 47 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Den kraftiga expansion av vinstdrivande skolor som skett i Sverige de senaste åren har lett både till ökad vinstjakt och till minskad demokratisk kontroll över skolan. Att skolmarknaden allt mer domineras av en rad skolkoncerner med stora juridiska och strategiska resurser innebär ytterligare en förlust av kontroll från demokratiskt folkvalda till skolägare. Minskade av barnkullar riskerar att förstärka de problem som skolpengssystemet och överkompensationen för med sig. Detta drabbar nu först förskolan, där alla kommuner nu ser minskade barnkullar några år framöver. Staten måste dra i nödbromsen innan det är för sent. Därför föreslår vi att det ska införas ett etableringsstopp för vinstdrivande skolor och förskolor till dess att en lösning för att stoppa vinstjakten i den svenska skolan är på plats. Befintliga utredningar och beredningsunderlag, exempelvis Regeringskansliets förslag i promemorian Etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning (U2022/01678), bör kunna utgöra grund för att snabbt få en lagstiftning om etableringsstopp för vinstdrivande skolor och förskolor på plats. Vi anser också att kommunerna ska ha vetorätt mot etablering av friskolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

23. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6 och 10 samt avslår motionerna

2024/25:373 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 1 och 4,

2024/25:2692 av Arber Gashi (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 44, 46 och 47 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Demokratiskt fattade beslut och behovsbedömning bör vara grunden för nyetablering av skolor, så att inte skattemedel slösas bort på överetablering. Skattemedel ska enbart kunna användas till den verksamhet som de är avsedda för, och det ska inte finnas incitament att bedriva verksamheten på något annat sätt eller med andra mål än alla elevers lika rätt till kunskap. Skolkoncerner kan enkelt föra över pengar till andra bolag inom koncernen och de kan även se till att föra över stora belopp till andra närstående bolag utanför koncernen genom att fakturera för diverse tjänster. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med förslag som innebär att aktiebolag inte får driva fristående skolor, förskolor, vuxenutbildning och fritidshem.

I väntan på en lagstiftning som reglerar möjligheten att göra vinst på skolverksamhet bör ett etableringsstopp för fristående förskolor och skolor införas. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär ett etableringsstopp för friförskolor och friskolor.

Med den lagstiftning som finns i dag kan ett friskoleföretag säljas helt eller delvis utan att den nya ägaren behöver ansöka om nytt tillstånd. Skolinspektionen har föreslagit att nya ägare ska bli skyldiga att ansöka om tillstånd för att få fortsätta att driva den köpta skolan. Skolinspektionen har också föreslagit att det ska krävas ett nytt tillstånd i de fall skolägare flyttar eller gör större förändringar i verksamheten. Det behövs således en lagstiftning som bättre skyddar eleverna mot oseriösa ägare. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att den som köper en friskola eller friskolekoncern ska bli skyldig att ansöka om tillstånd för att få driva skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

24. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 44, 46 och 47 samt avslår motionerna

2024/25:373 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6 och 10,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 1 och 4,

2024/25:2692 av Arber Gashi (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Det har varit nödvändigt att skärpa ägar- och ledningsprövningen de senaste åren för att säkra seriösa aktörer i skolan. Men samma hårda krav gäller oavsett vem som ansöker. Om det är en koncernskola eller en idéburen skola eller liten eller stor huvudman spelar ingen roll. Det har gjort att allt färre idéburna och mindre friskolor, med mindre kapital, har möjlighet att etablera sig. Därför bör man utreda möjligheten att lätta på vissa krav i tillståndprocessen för mindre idéburna friskolor. Det kan exempelvis handla om att lätta på kravet om att en skollokal ska vara ordnad redan före ansökan eller att anpassa avgiften efter huvudmannaskap. Kapaciteten måste prövas utifrån huvudmännens förutsättningar och särdrag. Det skulle stärka idéburna skolors och mindre friskolors möjlighet att starta och utveckla nya skolor.

Stater som exempelvis Ryssland, Kina och Iran samt extrema organisationer försöker få inflytande över samhällsviktiga verksamheter, inhämta information, skapa misstro i samhället och påverka Sveriges politiska vägval. När Sveriges demokrati hotas måste vi agera med kraft. Vårt utbildningssystem är centralt för att säkra och utveckla vår demokrati. Skolan behöver skyddas från oönskad yttre påverkan. Utländskt ägarkapital bör vara föremål för särskild granskning. Skolinspektionen ska få rätt att neka tillstånd med hänsyn till säkerhetspolitiska grunder.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

25. Etablering av fristående skolor, punkt 12 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 8 och 9 samt avslår motionerna

2024/25:373 av Adrian Magnusson (S),

2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6 och 10,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkandena 1 och 4,

2024/25:2692 av Arber Gashi (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 44, 46 och 47.

Ställningstagande

Det är hög tid att förbjuda de vinstutdelande aktiebolagsskolorna och få bort marknadslogiken ur skolan. Till dess att ett vinststopp har införts behöver det införas ett omedelbart etableringsstopp för nya vinstdrivande friskolor. Dessutom ska befintligt utbud väga tyngre vid beslut om etablering av nya skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

26. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 10, 14, 17 och 57 samt avslår motionerna

2024/25:1633 av Lawen Redar (S),

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4,

2024/25:2687 av Lawen Redar (S),

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 6, 13 och 17.

Ställningstagande

Skolkoncernerna står för den största och mest svårstoppade formen av vinstjakt i svensk skola. Snåriga ägarupplägg försvårar insyn och kontroll. Därför krävs det särskilda åtgärder för att stoppa skolkoncernernas vinstjakt genom att man bryter upp skolkoncernerna och begränsar antalet skolenheter som en koncern får ha. Det ska utredas hur antalet skolor i en koncern kan begränsas och hur ett lämpligt maxtak skulle se ut.

Den svenska marknadsskolan är världsunik med att tillåta obegränsade vinster på våra gemensamma medel. Möjligheten att göra vinst i skolan skapar incitament för oseriösa aktörer att söka sig till skolväsendet. Skattepengar används till expansion och uppköp och delas ut till riskkapitalbolagens aktieägare, i stället för att användas till skolböcker och till fler anställda lärare. Skolor ska fokusera på barnens lärande. I den svenska skolan ska fokus vara på kunskap och bildning, inte vinstjakt. Vi föreslår därför att vinstuttag ur skolan ska förbjudas.

Andelen förskolor som drivs av bolag ökar och några stora koncerner intar en alltmer dominerande roll. Risken är att oseriösa aktörer och vinstjakt, precis som i grundskolan och gymnasieskolan, kommer att få en allt större negativ påverkan på förskolans likvärdighet och kvalitet. Fristående förskolor har också lägre andel utbildad personal än kommunala förskolor. Ett vinstförbud behöver därför utredas och införas även på förskolans område.

Yrkesutbildningar, i synnerhet gymnasielärlingsutbildningar, har blivit en lukrativ utbildningsverksamhet för vinstdrivande skolföretag eftersom skolföretagen både kan skära ned på kostnaderna för utbildningsmiljöer och lokaler när eleverna är ute på praktik och få ett extra statsbidrag för lärlingsinriktningen. En granskning av Skolinspektionen som undersökt undervisningens kvalitet i ämnet djur på naturbruksprogrammet och i ämnet ellära på el- och energiprogrammet har visat på utbredda kvalitetsbrister. Hälften av de granskade skolorna bedrev undervisning ”med få eller inga möjligheter för eleverna att sköta och hantera djur, anläggningar och utrustning i ämnet djur, eller praktiskt utföra mätningar och felsökningar i ämnet ellära”. En utredning bör tillsättas som genomlyser överkompensationen till fristående gymnasieskolor, hur vinstjakten kan stoppas inom gymnasieskolan, hur skolföretag kan tvingas leverera den utbildning som eleverna har rätt till och som samhället betalar för samt hur kvaliteten kan säkerställas inom yrkes- och lärlingsutbildningar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

27. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motionerna

2024/25:1633 av Lawen Redar (S),

2024/25:2687 av Lawen Redar (S),

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 10, 14, 17 och 57,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 6, 13 och 17.

Ställningstagande

Det finns inget annat land i världen där aktiebolag och riskkapitalbolag kan göra vinster på att driva utbildningsverksamheter med offentliga medel. Kommersialiseringen och marknadslogiken är huvudanledningarna till att skolan blir allt mindre likvärdig och jämlik. Vinstdrivande skolor etablerar sig där de har bäst marknadsutsikter. Offentliga skolor är däremot skyldiga att erbjuda alla elever utbildning, även barn med särskilda behov och barn vars tidigare skolor har försatts i konkurs. Vinstintresset innebär också ett resurs-slöseri, dels genom att vinster plockas ut från den skolpeng som egentligen är till för undervisningen, dels genom att de ökande skillnaderna mellan skolor har skapat ett stort behov av kontroll och granskning, vilket leder till ökade kostnader för kommunerna och staten.

Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att det sätts stopp för vinstjakten och marknadsstyrningen i skolan, förskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

28. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 och
avslår motionerna
2024/25:1633 av Lawen Redar (S),
2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4,
2024/25:2687 av Lawen Redar (S),
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 10, 14, 17 och 57 samt
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 6, 13 och 17.

Ställningstagande

Att ha marginaler för att kunna hantera oförutsägbara händelser i verksamheten, är viktigt för såväl den kommunala som den fristående skolan. Överskott kan återinvesteras i verksamheten, men målet om vinst får inte gå ut över verksamhetens kvalitet. Därför behövs tydliga definitioner av kvalitet och av oacceptabla kvalitetsbrister. För enskilda huvudmän som fått anmärkningar eller beslut om åtgärder ska utdelning av vinst vara omöjligt tills bristerna är åtgärdade och godkända av Skolinspektionen. Det bör därför bli förbjudet för fristående aktörer i skolan och förskolan att ta ut vinst eller andra former av kapital vid bristande kvalitet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

29. Villkor för fristående skolor, punkt 13 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 6, 13 och 17 samt
avslår motionerna
2024/25:1633 av Lawen Redar (S),
2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4,
2024/25:2687 av Lawen Redar (S),
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 10, 14, 17 och 57 samt
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Marknadsskolan har försvårat arbetssituationen för rektorer och lärare eftersom den har gjort elever till intäkter och föräldrar till kunder. Dessutom sker det en utveckling mot större och större detaljreglering av skolan för att vissa skolbolag inte ska kunna skära ner på kvaliteten för mycket för att göra

större vinst. Det drabbar lärarna eftersom det ökar den administrativa bördan och krymper deras professionella utrymme till det som är lätt att mäta och jämföra. Vår vision är i stället en tillitsstyrd skola där tillit och respekt för skolans professioner är ett bärande inslag. Det är lärare, rektorer, speciallärare och specialpedagoger som är experter på att utbilda elever – det måste också vara det de får ägna sin tid åt. Att politiken signalerar att man litar på skolans professioner är också en viktig del i att uppvärdera professionen. Politikens uppgift är inte att detaljstyra och kontrollera pedagogen i det dagliga arbetet i klassrummet utan att ge förutsättningar för att skolans medarbetare ska kunna använda sin fulla kompetens.

Skolans syfte ska alltid vara utbildning – aldrig vinst. Därför hör aktiebolag med vinstsyfte inte hemma i skolan. Marknadsskolan har skapat en ny logik i utbildningssektorn som inte bara ändrar villkoren för de skolor som är vinstutdelande, utan också för andra fristående skolor och kommunala skolor. Om vi vill skapa ett samhälle som håller ihop måste skolan bli en del av lösningen, och inte som nu något som ökar skillnaderna mellan grupper i samhället. Det är därför hög tid att förbjuda de vinstutdelande aktiebolags-skolorna och få bort marknadslogiken ur skolan. Dessutom ska friskolor rapportera in frånvaro till kommunen, precis som kommunala skolor redan gör.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

30. Skolor med konfessionell inriktning, punkt 14 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 15 och
avslår motionerna

2024/25:318 av Erik Hellsborn (SD),
2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21,
2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 5 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 15.

Ställningstagande

Religiös påverkan hör inte hemma i skolan. Alla skolor i Sverige ska vara bra skolor, med fokus på kunskap och bildning – inte religiös påverkan. Ändå vet

vi från bl.a. Säkerhetspolisen att det förekommit kopplingar mellan exempelvis skolverksamhet och den våldsbejakande islamistiska miljön. Det är helt oacceptabelt. I regeringsställning tog den socialdemokratiskt ledda regeringen initiativ till att det infördes tydligare krav och skärpta regler för religiösa friskolor. Men vi anser att det inte räcker. Därför vill vi införa ett förbud mot religiösa friskolor. Hänsyn ska tas till de internationella åtaganden som Sverige har ingått och nationella minoriteteters förutsättningar att bibehålla och utveckla sin kultur.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

31. Skolor med konfessionell inriktning, punkt 14 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21 och avslår motionerna

2024/25:318 av Erik Hellsborn (SD),

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 5,

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 15 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att pedagogisk omsorg ska vara icke-konfessionell oavsett huvudman eftersom insynen i verksamheten är begränsad. Konfessionell inriktning ska således inte tillåtas inom pedagogisk omsorg. Regeringen borde därför i sitt fortsatta arbete överväga ett förbud mot konfessionell inriktning inom pedagogisk omsorg.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

32. Skolor med konfessionell inriktning, punkt 14 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 15 och avslår motionerna

2024/25:318 av Erik Hellsborn (SD),

2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21,

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S) yrkande 5 och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 15.

Ställningstagande

Det borde vara en självklarhet att inget barn i någon svensk skola ska utsättas för direkt eller indirekt tvång att delta i en religiös aktivitet. Utbildningen ska vara helt fri från religiös påverkan och barns och elevers religionsfrihet ska respekteras. Det bör därför utredas om det är möjligt, med hänsyn till Europakonventionen och till nationella minoriteters rättigheter, att införa ett förbud mot konfessionella friskolor, och hur ett sådant förbud i så fall kan utformas. Det handlar om varje barns rätt till en saklig och allsidig utbildning av hög kvalitet i en miljö där människor med olika bakgrunder möts.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

33. Offentlighetsprincipen i fristående skolor, punkt 15 (S, V, C, MP)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S), Niels Paarup-Petersen (C), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadjia Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8,

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 8,

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 12 och avslår motion

2024/25:1048 av Gustaf Lantz (S).

Ställningstagande

Att friskolor inte omfattas av offentlighetsprincipen är orimligt. Offentlighetsprincipen är en central del i den svenska demokratin och rättsordningen och

bör omfatta alla skolor. Den innebär bl.a. att allmänheten och medierna har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet. Statistik om elever och lärare ska inte betraktas som affärshemligheter. Skolan är något av det viktigaste vi har i svensk välfärd. Därför är det också helt avgörande att svenska folket ska ha rätt och möjligheter att eftersöka och ta del av information om hur offentliga medel används oavsett om det handlar om kommunala skolor eller friskolor. Det måste finnas en öppenhet i verksamheten på förskolor och skolor så att barn, elever, föräldrar, pedagoger och allmänhet får insyn i verksamheten. Vid ett skolval är det extra viktigt att den information som finns tillgänglig om huvudmän och skolor går att lita på.

Både förhållanden och missförhållanden måste kunna granskas i offentlig verksamhet, även om den är privat bedriven. Detta är helt avgörande för att kunna stärka välfärden i framtiden. Insynen och transparensen måste öka, och därför vill vi att offentlighetsprincipen även ska omfatta alla friskolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

34. Ansvaret och villkoren för tillsynen, punkt 16 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högrström (båda M) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1280 av Mathias Bengtsson (KD),

2024/25:2019 av Lars Johnsson (M) och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

En rapport från Skolverket och Universitetskanslersämbetet har visat att elever som har studerat på friskolor klarar sig sämre än elever på kommunala skolor när de börjar på högskolan. Sämst ser det ut för aktiebolagsdrivna skolor, där studenterna presterar över 6 procent lägre än studenter som examinerats från offentliga gymnasieskolor. Fusk med betyg är en sidoeffekt av marknadsskolan, eftersom det lönar sig för skolor att sätta höga betyg. Vi föreslår att

regeringen genomför ett åtgärdsprogram mot betygsfusk och förtroendekrisen i skolan. Programmet bör t.ex. innehålla ett uppdrag till Skolinspektionen att särskilt granska de grund- och gymnasieskolor som avviker i sin betygssättning (dvs. sätter högst betyg i de ämnen där det saknas nationella prov eller avviker kraftigt i de ämnen där det finns nationella prov) samt inrättandet av en visselblåsarfunktion för att avslöja betygsfusk. Det bör även införas kännbara sanktioner mot skolor och skolhuvudmän som uppvisar brister i sin betygssättning. Dessutom bör regeringen tillfälligt ge även statliga lärosäten möjlighet att göra som Handelshögskolan i Stockholm och kräva ett visst resultat på högskoleprovet för att kunna bli antagen på betyg till de mest populära utbildningarna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

35. Ansvaret och villkoren för tillsynen, punkt 16 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 16 och
avslår motionerna

2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högström (båda M)
yrkandena 2 och 3,

2024/25:1280 av Mathias Bengtsson (KD),

2024/25:2019 av Lars Johnsson (M) och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Fristående förskolor står i dag under tillsyn av kommunen. Skolinspektionen har ansvaret för att kontrollera att kommunerna uppfyller sitt tillsynsansvar i fråga om de enskilda förskolorna. Skolinspektionen har vid ett flertal tillfällen anmärkt på att många kommuner, särskilt mellanstora och mindre, inte klarar av att sköta detta tillsynsuppdrag. Därför bör de fristående förskolorna, på samma sätt som de fristående grundskolorna, ställas under Skolinspektionens tillsyn för att säkerställa att barnen får en verksamhet som garanterat utgår från läroplanen samt vetenskap och beprövad erfarenhet. Skolinspektionen ska således ta över prövningen och tillsynen av enskilda förskolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

36. Skolinspektionens sanktionsmöjligheter, punkt 17 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

De senaste åren har vi sett ett antal exempel på skolor som stängts efter att Säkerhetspolisen kommit med påståenden som de inte belagt med offentliga dokument. För att skolmyndigheternas förtroende ska upprätthållas är det viktigt att det finns transparens och rättssäkerhet kring skälen för en stängning. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som ställer krav på transparens och öppenhet från alla inblandade myndigheter vid stängningen av skolor.

För att säkerställa att en hastig nedstängning av skolor inte drabbar eleverna bör myndigheterna ha möjlighet att vidta andra åtgärder som statlig tvångsförvaltning i stället för stängning. Fokus måste vara att ge eleverna de bästa förutsättningarna att inte få negativ påverkan på sin utbildning. Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att införa andra både kortsiktiga och långsiktiga alternativ till åtgärder än omedelbar stängning under tiden det sker en rättslig prövning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

37. Anmälningsskyldighet vid brister och missförhållanden, punkt 18 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25 och
avslår motion

2024/25:467 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

De senaste åren har vi sett hur regeringens underfinansiering av skolan lett till nedskärningar och uppsägningar av lärare. På många håll i landet har detta fått stora konsekvenser för det stöd och den stimulans som eleverna ska ha rätt till enligt skollagen. Lärare som larmat om brister har riskerat att drabbas av repressalier. Rektorer som vägrat genomföra besparingar som står i konflikt med elevernas rätt har fått tillrättavisningar. Vi vill därför stärka skolelevernas tillgång till det stöd som de redan har rätt till enligt skollagen och skolpersonalens möjligheter att slå larm om brister. Därför föreslår vi att en lexlagstiftning för skolväsendet införs med krav på att skolverksamheter blir skyldiga att anmäla allvarliga olägenheter samt brister i stöd och undervisning som eleverna har rätt till enligt skollagen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

38. Anmälningsskyldighet vid brister och missförhållanden, punkt 18 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:467 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 25.

Ställningstagande

Inom vården och socialtjänsten finns lex Sarah som innebär att personalen i vissa verksamheter är skyldig att rapportera missförhållanden. Det gäller bl.a. inom äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Även risker för missförhållanden måste rapporteras. Inom skolan finns inte motsvarande lagstiftning. Frågan utreddes för över tio år sedan men ledde aldrig till att något lagförslag lades fram. Mer behöver göras för att garantera att elever får det stöd och de anpassningar de har rätt till. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag liknande vårdens lex Sarah och lex Maria som innebär en skyldighet för personal i skolan att anmäla missförhållanden i skolan eller risker för det.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

39. Skolans digitalisering, punkt 19 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 77 och 79 samt avslår motionerna

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 15 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 42.

Ställningstagande

Skolan har ett mycket viktigt uppdrag i att rusta barn och unga med kunskap och kritiskt tänkande. I det ingår adekvat digital kompetens. Skolan behöver ta ett större ansvar för att stärka barns och ungas digitala kompetens. Små barn sitter framför skärmen varje dag i hemmet. Föräldrarna använder skärmen som barnvakt, som tidigare generationer använt tv:n. Hur ska barn och unga kunna navigera på nätet på ett säkert, kritiskt och etiskt sätt om de inte får träna på det med kunniga vuxna? Att stärka barns och ungas digitala kompetens handlar inte om skärmtid utan om att rusta dem med kunskap och kritiskt tänkande så att de kan hantera vardagen och möta morgondagens utmaningar som är allt mer digital.

Digital teknik ska användas i skolan när det är nödvändigt för att nå kunskapskraven och när det underlättar lärandet. Tekniken ska inte användas vid andra tillfällen när det riskerar leda till koncentrations- och inlärnings-svårigheter eller försämrar undervisningen. Vikten av fysiska läromedel kommer alltid att vara central i skolan. Tilliten till professionen måste öka när det gäller i vilken utsträckning digitala verktyg ska användas i undervisningen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

40. Skolans digitalisering, punkt 19 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 15 och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 42 och
avslår motion
2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 77 och 79.

Ställningstagande

Det är av yttersta vikt att digitaliseringen är baserad på forskning och beprövad erfarenhet och att beslut om det pedagogiska arbetet fattas av kompetenta medarbetare. Digitaliseringen lägger ett nytt raster över samhället och utbildningen. Det är dock viktigt att inte tappa grunden i den pedagogiska verksamheten och kunskapen som redan finns om barns utveckling och inläring, när vi tar oss an framtidens kunskapsutveckling. Sverige som land behöver en strategi för hur vi tar oss an digitaliseringen på ett ansvarsfullt sätt som stärker Sverige och oss som lever här nu och i framtiden. Skolans digitalisering ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och staten ska ha ansvar för strategiska beslut och skolhuvudmän ansvar för det professionella genomförandet. Även kunskapen om hur digitala hjälpmedel kan stärka skola och utbildning på landsbygden och i glesbygd bör öka utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

41. Särskilda undervisningsformer, punkt 20 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 74 och
avslår motionerna

2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högström (båda M) yrkande 4 och

2024/25:2581 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Lärarbristen är särskilt stor i glesare bebodda områden i vårt land. Därför måste möjligheten till fjärrundervisning via länk utökas till stöd för såväl elever som lärare. För yngre elever är det viktigt att det finns en lärare eller en annan lämplig handledare på plats vid fjärrundervisning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:217 av Lina Nordquist (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn behövs av möjligheten till skolskjuts för grundskoleelever som har vårdnadshavare i olika kommuner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:236 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en hårdare granskning av de konfessionella friskolorna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med omedelbar verkan införa ett stopp för nyetablering av muslimska friskolor i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot muslimska friskolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:260 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att adressera pojkars sviktande skolresultat och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:318 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att specificera trosinriktning för konfessionella skolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:366 av Adrian Magnusson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieutbildningen ska omfattas av skolplikten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:373 av Adrian Magnusson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kommunal vetorätt vid friskoleetableringar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:467 av Nadja Awad m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag liknande vårdens lex Sarah och lex Maria som innebär en skyldighet för personal i skolan att anmäla missförhållanden i skolan eller risker för det och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:536 av Yasmine Bladelius (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förtydliga skollagen så att skolan blir kostnadsfri, dvs. så att möjligheten att ta ut obetydliga kostnader av barn och vårdnadshavare tas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:542 av Yasmine Bladelius och Sanne Lennström (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att införa avgiftsfri skolfrukost och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:589 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att skapa förutsättningar för och uppmuntra kommuner att förlägga höstlovsveckan på olika veckor för olika landsändar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:827 av Arber Gashi (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en differentierad skolpeng som tar hänsyn till offentliga och fristående skolors olika förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:915 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka tillgången till fritids för elever inom anpassad grundskola genom till exempel stärkt rätt till skolskjuts och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1048 av Gustaf Lantz (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen med ett förslag som ger kommunen rätt att ta del av uppgifter från skolor som man finansierar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1074 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att porrfilter bör införas i samtliga datorer, läsplattor och nätverk i förskolor och skolor, oavsett huvudmän, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1126 av Joanna Lewerentz och Caroline Högström (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förtydliga förordning (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion, att tillsynen även omfattar att undersöka funktionsnedsatta elevers stödåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa Skolinspektionens tillsyn i ärenden gällande hög frånvaro och bristande stöd till elever och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utreda och tydliggöra under vilka omständigheter särskild undervisning i hemmet ska tillämpas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1242 av Jonathan Svensson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra justeringar av formuleringar i skollagen så att inga enstaka inslag medför s.k. obetydliga kostnader för grundskolans elever och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1254 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som är nödvändiga för att bryta skolsegregationen och främja en jämlik skola och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1280 av Mathias Bengtsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att Skolinspektionens granskningar sker på ett rättssäkert sätt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1444 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde sträva mot att fullt ut implementera statligt huvudmannaskap och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga statligt övertagande av dysfunktionella skolor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga nationella riktlinjer i årskurserna F–9 avseende digitalisering och datoranvändning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa Barn- och elevombudet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta värdet av att en huvudman som ansöker om tillstånd att bedriva förskola, skola och fritidshem med konfessionell inriktning även anmäler vilken konfessionell inriktning det avser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att tillsätta en utredning som utvärderar enhetsskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att svensk gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning ska få ett statligt huvudmannaskap och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1447 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde beakta värdet av förskoleklassen som övergång mellan förskola och skola och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde verka för att stärka det svenska språket i skolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att införa årskursvis indelning av timplanen i matematik och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att införa allmän och särskild kurs i matematik, svenska och engelska fr.o.m. årskurs 7 och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga en ökad reglerad undervisningstid på svenska språket i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde värna förekomsten av läxor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde överväga riktade insatser mot skolor i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga rätten till hemundervisning till skydd för särskilt sårbara personer vid extraordinära händelser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga ett förbud mot konfessionell inriktning inom pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1454 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skola och utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1497 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur de länder som ligger i topp i Pisaundersökningen organiserat sin barnomsorg och skola och om att Sverige bör se över möjligheten att likt Finland, Norge och USA införa en form av upplärningsplikt i stället för dagens skolplikt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1595 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda en förstärkt skolplikt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1631 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att svenska ska vara huvudspråk i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1633 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett vinstförbud på förskolans område och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1683 av Johanna Haraldsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa etableringsstopp för nya friskolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1728 av Julia Kronlid och Aron Emilsson (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att bevara, värna och stödja Sveriges kristna friskolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1785 av Linnéa Wickman m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att införa avgiftsfri skolfrukost och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1931 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att skollagens undantag för mindre avgifter i skolan tas bort och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en bred parlamentarisk utredning för att ta fram förslag om hur staten ska överta huvudansvaret för att garantera alla enheter inom skolväsendet likvärdiga förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten för Skolinspektionen att som sanktionsåtgärd vid konstaterade brister informera och uppmana Skolverket att hålla inne eller neka riktade statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att det sätts stopp för vinstjakten och marknadsstyrningen i skolan, förskolan och den kommunala vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag som innebär att aktiebolag inte får driva fristående skolor, förskolor, vuxenutbildning och fritidshem och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär ett etableringsstopp för friförskolor och friskolor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda införandet av en begränsning där offentliga medel avsedda för skolan såsom skolpeng enbart får användas till verksamhet som kan härledas till skolverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning

- som innebär att offentlighetsprincipen införs i fristående skolor och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om det i ägar- och ledningsprövningen ska inkluderas krav på att vilseledande marknadsföring inte får förekomma och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att den som köper en friskola eller friskolekoncern ska bli skyldig att ansöka om tillstånd för att få driva skolan och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för att motverka användandet av otillåtna urvals- och antagningskrav bör regelverket utredas tillsammans med en översyn av huruvida Skolinspektionen har tillräckliga sanktionsmöjligheter mot skolorna och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som ställer krav på transparens och öppenhet från alla inblandade myndigheter vid stängningen av skolor och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheter att införa andra både kortsiktiga och långsiktiga alternativ till åtgärder än omedelbar stängning under tiden det sker en rättslig prövning och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upptagningsområdena bör baseras på att elever ska gå i en skola relativt nära hemmet men även bör ta hänsyn till eventuell boendesegregation och sträva efter en sammansättning av elever med olika bakgrund och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje fall av särskilda önskemål ska beslutas av skolledningen för mottagande skola i samråd med vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten för fristående skolor att använda sig av kösystem vid antagning av elever bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur skolpengssystemet kan ersättas med en finansieringsmodell som bättre gynnar alla skolor och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur skolpliktsavdraget kan återinföras för en mer rättvis fördelning av resurserna till skolan och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas om det är möjligt att införa ett tak för klassernas storlek där undantag medges endast om synnerliga skäl föreligger såsom långt avstånd till alternativ skola och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att i skollagen ge gymnasieelever rätt till skolskjuts och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att flytta ansvaret för Sameskolstyrelsen till Sametinget och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2019 av Lars Johnsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tillsynen av landets fristående förskolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2225 av Johanna Rantsi (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att överföra tillsynen av förskolor och pedagogisk omsorg från kommuner till Skolinspektionen för en likvärdig kvalitetskontroll och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för Skolverket att ta över ansvaret för tillståndsgivning för fristående förskolor och pedagogisk omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2276 av Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att alla barn och elever som drabbas av allvarlig sjukdom eller förvärvar en funktionsnedsättning efter skolvalet garanteras rätt till skolskjuts, oavsett vilken skola de valt, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta och införa tydliga nationella riktlinjer som obligatoriskt förpliktar kommuner att erbjuda skolskjuts till elever som efter sitt skolval drabbas av en allvarlig sjukdom eller funktionsnedsättning som förhindrar dem från att ta sig till och från skolan på egen hand, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att dessa nationella riktlinjer även omfattar bestämmelser om hur behovet av skolskjuts ska bedömas och hur

snabbt beslut om skolskjuts ska fattas efter det att ett sådant behov uppstått, för att garantera elevernas rätt till utbildning utan onödiga avbrott, och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa mekanismer för uppföljning och tillsyn av kommunernas tillhandahållande av skolskjuts för att säkerställa att riktlinjerna efterlevs och att elevernas rättigheter skyddas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en översyn av skollagen så att alla barn oavsett kommun ska få rätt till skolskjuts till resursskolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2300 av Åsa Eriksson och Eva Lindh (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över skollagen gällande utbildningskostnader för barn med skyddad identitet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2456 av Lena Johansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och reformera skolpengens beräkningsmodell för att säkerställa en mer rättvis fördelning av resurser mellan kommunala och fristående skolor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2503 av Linnéa Wickman m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda vinstuttag ur svensk skola samt införa ett etableringsstopp för vinstdrivande skolor i väntan på ett vinstförbud och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kösystemet till friskolor för att skapa ett reellt skolval med transparens och på lika villkor för alla elever och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om se över hur skolreklam kan regleras eller förbjudas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kommunalt veto mot friskoleetableringar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot konfessionella skolor, förskolor och fritidshem och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2581 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skapa ett förenklat regelverk kring distansundervisning som ger rektor rätt att ge hemmasittare undervisning digitalt från klassrummet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2687 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa vinstutdelning i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2692 av Arber Gashi (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommunerna veto vid skoletableringar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverken för skolskjuts bör ses över i syfte att säkerställa tillgången för fler elever och för att i högre grad omfatta även fristående skolor och elever vars närmaste skola ligger i grannkommunen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett etableringsstopp ska införas för vinstdrivande skolor och förskolor som ska gälla fram till att en lösning för att stoppa vinstjakten i skolan är på plats och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska ha veto vid ansökningar om friskoleetableringar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska lägga fram förslag för att skolpengen ska sluta överkompensera fristående förskolor, grundskolor och gymnasier och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge Skolinspektionen i uppdrag att särskilt granska skolor som avviker i sin betygsättning från t.ex. resultat på nationella prov och inrätta en visselblåsarfunktion för betygsfiffel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kännbara sanktioner mot skolor som uppvisar brister i sin betygsättning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolbyten ska ske vid terminsstart samt att ersättningen ska följa eleven

- med två månaders fördröjning vid byte under terminen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlighetsprincipen även ska omfatta friskolor och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska införa enhetsredovisning för fristående skolor och ett stopp för skolpengsflykt från kommunerna så att de resurser kommuner avsatt till skolan inte flyttas över till andra kommuner eller länder och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bryta upp skolkoncernerna och begränsa hur många skolor som får ingå i en koncern och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett gemensamt offentligt administrerat skolvalssystem, där alla väljer skola inom samma tidsperiod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kötid som urvalskriterium till friskolorna och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudmän ska verka för att uppnå en allsidig social sammansättning av elever på sina skolenheter och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vinstuttag i skolan ska förbjudas och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot religiösa friskolor och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett vinstförbud på förskolans område och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolmyndigheterna bör säkra likvärdig kvalitet i utbildningen genom att stötta kvalitetsarbetet via regionala kontor i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lexlagstiftning för skolväsendet med krav på att skolverksamhet blir skyldig att anmäla allvarliga olägenheter samt brister i stöd och undervisning som eleverna har rätt till enligt skollagen och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka pojkars skolresultat och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att alla elever får rätt stöd i rätt tid genom att rikta mer resurser mot tidiga insatser och att fler kommunala resursskolor ska

- finnas för de elever som har ett särskilt stort behov av stöd och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska ska vara huvudspråk i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimikravet på andelen undervisning som ska vara på svenska i grundskolan bör höjas till minst 75 procent i skolor med svensk läroplan och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundregeln ska vara att svenska ska vara huvudspråk i gymnasieskolan och att regelverken för detta ska utredas och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ett ökat statligt ansvar också för en mer likvärdig gymnasieskola och att medel för ökad likvärdighet på sikt också bör omfatta gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur skolplikten kan förlängas och gymnasieskolan bli obligatorisk och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur vinstjakten kan stoppas inom gymnasieskolan och kvaliteten säkerställas inom yrkes- och lärlingsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3052 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundskoleutbildningen ska vara obligatorisk för asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn med tillfälligt uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om hur digitala hjälpmedel kan stärka skola och utbildning i landsbygd utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3091 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga möjligheten att utreda avgifter kopplade till specialkost av medicinska skäl och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas en ny modell för skolpengen som premierar de skolor som anställer behöriga lärare och har hög kvalitet och som ger förutsättningar för skolor i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en maxgräns för antal skolbyten per läsår i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa offentlighetsprincipen brett i svensk skola och därigenom se till att det råder mer jämlika spelregler för samtliga skolhuvudmän, inklusive fristående skolor, och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska präglas av hög kvalitet och höga förväntningar oavsett var den ligger i landet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att minska klasstorlekarna inte minst på lågstadiet och där förutsättningarna är som tuffast och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om anpassad skoldag, dess förutsättningar och konsekvenser, i grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka lovskolornas kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna allas möjlighet att välja skola genom att det införs ett obligatoriskt skolval till grundskolan, där alla väljer inom samma tidsperiod, och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kötid som urvalskriterium till friskolorna och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli förbjudet för fristående aktörer i skolan och förskolan att ta ut vinst eller andra former av kapital vid uppvisande av bristande kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen bör få rätt att dela ut sanktionsavgifter vid kvalitetsbrister i skolan och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att lätta på vissa krav i tillståndprocessen för mindre, idéburna friskolor och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka elevernas rätt till tillräcklig undervisningstid genom att

- Skolinspektionen får möjlighet att utdela sanktionsavgifter och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utländskt ägarkapital i skolan ska vara föremål för särskild granskning av Skolinspektionen och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska ta hänsyn till säkerhetspolitiska faktorer i sin bedömning av en huvudmans tillstånd och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att små skolor ska få möjlighet att vid behov kunna använda fjärr- och distansundervisning och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningarna för att bedriva små skolor med hög kvalitet, inte minst i glesbygd, bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att små skolor ska ha rätt att hyra lärare vid behov från andra huvudmän och skolenheter och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör genomföras en genomlysning av skollagen i syfte att underlätta förutsättningarna att bedriva små skolor och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en jämlik skola i hela landet är en viktig skyddsfaktor mot utanförskap och brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tilliten till professionen vad gäller i vilken utsträckning digitala verktyg ska användas i undervisningen och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att elever stärker sin digitala kompetens i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en jämlik skola för alla och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marknadsskolan och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolpengssystemet görs om så att de kommunala skolorna kompenseras ekonomiskt för det lagstadgade ansvar de har, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befintligt utbud ska väga tyngre vid beslut om etablering av nya skolor och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etableringsstopp för nya vinstdrivande friskolor och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheter för kommuner till återkrävande av skolpeng från missköta fristående förskolor och skolor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omedelbart återinföra offentlighetsprincipen för alla skolor och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot vinstutdelande aktiebolagsskolor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gemensamt skolval och förbud mot kötid som urvalsgrund och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett förbud mot konfessionella friskolor och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska ta över prövningen och tillsynen av enskilda förskolor och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att friskolor ska rapportera in frånvaro till kommunen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om idéburna friskolor och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningens kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskoleklass ska ingå i den anpassade skolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utbildningsväsendets resultat genom ett nationellt kvalitetssystem och kvalitetsdialoger och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka skolsegregationen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka statens ansvar för skolans finansiering och likvärdighet genom ett sektorsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för ansvarsfull digitalisering av skolväsendet och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolans digitalisering ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet där staten har ansvar för strategiska beslut, och skolhuvudmän för det

- professionella genomförandet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kostnadsfri skollunch under loven och tillkännager detta för regeringen.
 73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på skolor i glesbygder och skärgårdar och tillkännager detta för regeringen.
 74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheten till fjärrundervisning via länk i glesbygden och tillkännager detta för regeringen.
 75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa förenklade åtgärder för elever i gränsregioner att kunna gå i skolan i Norge, Danmark eller Finland och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
21. Motioner som bereds förenklat		
2024/25:236	Richard Jomshof (SD)	1–3
2024/25:542	Yasmine Bladelius och Sanne Lennström (båda S)	
2024/25:589	Josef Fransson (SD)	
2024/25:1074	Roland Utbult (KD)	
2024/25:1444	Patrick Reslow m.fl. (SD)	1, 2, 4, 9, 13 och 14
2024/25:1446	Patrick Reslow m.fl. (SD)	1
2024/25:1447	Patrick Reslow m.fl. (SD)	1, 11, 17, 19 och 27
2024/25:1728	Julia Kronlid och Aron Emilsson (båda SD)	3
2024/25:1785	Linnéa Wickman m.fl. (S)	
2024/25:1931	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	2, 3, 7, 9, 11, 25, 26, 28–30 och 34
2024/25:1935	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	17
2024/25:2225	Johanna Rantsi (M)	1 och 2
2024/25:2276	Mattias Eriksson Falk m.fl. (SD)	5
2024/25:2300	Åsa Eriksson och Eva Lindh (båda S)	
2024/25:2955	Muharrem Demirok m.fl. (C)	30
2024/25:3052	Annika Hirvonen m.fl. (MP)	26
2024/25:3091	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	3
2024/25:3161	Muharrem Demirok m.fl. (C)	43, 45, 48, 52 och 56
2024/25:3217	Amanda Lind m.fl. (MP)	3, 7, 19, 20, 28, 41 och 73